

Päivitetty 7.1.2019

KELAN AVO- JA LAITOSMUOTOISEN KUNTOUTUKSEN STANDARDI

Työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus

Voimassa 1.1.2017 alkaen

SISÄLLYS

	Työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus.....	1
1	Yleistä	1
2	Tavoitteet.....	1
3	Kuntoutuja	1
4	Kuntoutuksen palvelulinjan valinta.....	3
5	Kuntoutuksen rakenne	5
	5.1 Työkokeilu	5
	5.2 Työhönvalmennus	6
	5.3 Työkokeilu ja työhönvalmennus.....	8
	5.4 Kuntoutuspäivän sisältö ja pituus.....	9
6	Kuntoutuksen toteutus ja sisältö	11
	6.1 Kuntoutukseen valmistautuminen	11
	6.2 Kuntoutuksen suunnittelu	12
	6.3 Taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoitus.....	13
	6.4 Työn etsintä	14
	6.5 Työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentäminen.....	16
	6.6 Kuntoutuksen päättäminen	19
	6.7 Seuranta	20
	6.8 Kuntoutuksen menetelmät	21
7	Arviointi ja mittaaminen	23
8	Henkilöstö	24
9	Kuntoutustilat.....	25

LIITTEET

LIITE 1. Päätöksenteko

Työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus

1 Yleistä

Kela voi järjestää työllistymistä edistävää ammatillista kuntoutusta silloin, kun laissa Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista säädetyt ammatillisen kuntoutuksen tai nuoren ammatillisen kuntoutuksen myöntämisedellytykset täyttyvät (KKRL 566/2005, 6–7 §:t, 7a §).

Kuntoutuksen toteuttamista ohjaavat avo- ja laitospuotoisen kuntoutuksen standardit¹, jotka ovat kaksiosaisia: kaikkia palvelulinjoja koskeva yleinen osa ja palvelulinjakohtaiset osat. Nämä osat täydentävät toisiaan, ja niitä sovelletaan yhdessä Kelan kuntoutusta toteutettaessa.

Tämä standardi koskee työllistymistä edistävää ammatillista kuntoutusta, joka on työelämään valmentavaa ja työssä pysymistä tukevaa kuntoutusta. Standardissa määritellään kuntoutuksen tavoitteet, rakenne, sisältö, toteutus, käytetyt menetelmät, henkilöstö sekä kuntoutustilat.

Työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus korvaa 31.12.2016 asti voimassa olleet Kelan työkokeilun, työhönvalmennuksen ja mielenterveyskuntoutujien työhönvalmennuksen standardit.

Tämä palvelukuvaus korvaa 1.1.2017 alkaen voimassa olleen Kelan työllistymistä edistävän ammatillisen kuntoutuksen standardin.

2 Tavoitteet

Työllistymistä edistävän ammatillisen kuntoutuksen tavoitteena on tukea yksilöllisesti kuntoutujan pääsyä koko- tai osa-aikaiseen palkkatyöhön avoimille työmarkkinoille ulkopuoliseen työpaikkaan. Kuntoutujaa tuetaan tämän tarpeen mukaan myös sijoittumaan koko- tai osa-aikaiseksi yrittäjäksi tai ammatinharjoittajaksi. Kuntoutuksen tavoitteena on tukea kuntoutujaa urasuunnitelman teossa ja alavaihtoehtojen valinnassa sekä ammattialan työn soveltuvuuden varmistamisessa. Työhönvalmentajat tarjoavat kuntoutuksen aikana tukea myös työnantajalle ja työyhteisölle.

3 Kuntoutuja

Työllistymistä edistävän ammatillisen kuntoutuksen kohderyhmään kuuluvat nuoret ja aikuiset työikäiset.

Työllistymistä edistävän ammatillisen kuntoutus voidaan myöntää nuorille tai aikuisille, joiden sairaus tai vamma on aiheuttanut tai aiheuttaa lähivuosina työ- tai opiskelukyvyn ja ansiokyvyn olennaisen heikentymisen (KKRL 6§).

Lisäksi työllistymistä edistävä ammatillinen kuntoutus voidaan myöntää 16-29-vuotiaalle nuorelle, jonka toimintakyky on olennaisesti heikentynyt. Nuorella ei ole todettua sairautta, tai hä-

¹ Standardilla tarkoitetaan 1.6.2007 voimaan tulleen julkisista hankinnoista annetun lain 5 §:n 19 kohdassa tarkoitettua teknistä eritelmaa.

nen sairausperusteensa eivät täytä ammatillisen kuntoutuksen (KKRL 6§) edellytyksiä. Nuorella ei ole tai hänen ei tarvitse hankkia lääketieteellisiä selvityksiä todentaakseen kuntoutuksen tarvetta (KKRL 7a§).

Kuntoutuja on aktiivinen toimija, joka suunnittelee, asettaa ja toteuttaa ammatillisia tavoitteitaan yhteistyössä kuntoutuksesta vastaavan henkilöstön kanssa. Kuntoutuja seuraa kuntoutumisensa edistymistä, arvioi toteutuksen onnistumista, ilmaisee mielipiteensä tavoitteiden saavuttamisen keinoista ja osallistuu ratkaisuvaihtoehtojen löytämiseen. Vastuu kuntoutuksen etenemisestä on kuntoutujalla, työparilla ja omaohjaajalla.

Kuntoutuja täyttää kuntoutushakemuksen ja liittyy siihen alkuperäisenä hoitavan lääkärin kirjoittaman B-lääkärinlausunnon, jossa on perusteet ja tavoitteet kuntoutukselle. Nämä asiakirjat kuntoutuja toimittaa Kelaan. Kun kuntoutuja vastaanottaa kuntoutuspäätöksen, hän järjestee arjen olosuhteet niin, että hän voi osallistua kuntoutukseen sitoutuneesti ja toimia siinä pitkäjänteisesti. Kuntoutuja valmistautuu palveluntuottajan yhteydenottoon ja on tämän tavoitettavissa.

Ennen kuntoutuksen aloittamista terveydenhuolto selvittää riittävästi lääketieteellisten tutkimuksien tai työkykyarviointien avulla kuntoutujan työ- tai opiskelukykyyn vaikuttavia tekijöitä sekä lääkinnällisen kuntoutuksen tarpeita ja mahdollisuuksia. Kuntoutusta voi edeltää esimerkiksi Kelan ammatillinen kuntoutus selvitys tai muun tahon järjestämä ammatillinen selvitys, jossa on kartoitettu kuntoutujan kokonaistilanne ja mietitty alustavasti ammatillisia vaihtoehtoja. Selvitysten on oltava ajantasaisia ja vastattava mahdollisimman hyvin kuntoutujan nykytilaa. Kuntoutusta voi edeltää myös esimerkiksi muun tahon järjestämä kuntoutusjakso tai työhön kuntoutumista edistävä palvelu, jossa kuntoutuja on saanut tukea säännöllisen päivärytmin muodostumisessa ja arjenhallintataitojen vahvistumisessa.

Jos kuntoutujan sairaus edellyttää säännöllistä hoitosuhdetta, hoito toteutetaan kuntoutuksen aikana perusterveydenhuollossa, työterveyshuollossa tai erikoissairaanhoidossa. Kuntoutuksen aikana kuntoutuja ja tarvittaessa kuntoutuksen toteutuksesta vastaava henkilöstö ovat yhteydessä ensisijaisesti kuntoutujan sairautta hoitavaan lääkäriin tai hoitotahoon. Kuntoutujalla on oltava kuntoutuksen aikana mahdollisuus yhteydenpitoon hoitavan lääkärin sekä muiden terveydenhuollon ammattihenkilöiden kanssa tarpeensa mukaan. Kuntoutujan hoidon on oltava sellaisessa vaiheessa, että kuntoutujan on mahdollista sitoutua kuntoutukseen.

Nuoren ammatillinen kuntoutus (KKRL 7a§)

Nuoren ammatilliseen kuntoutukseen ohjaututaan siten, että yhteistyötaho (esimerkiksi Etsivä nuorisotyö, ohjaamot, sosiaalitoimi tai muu nuoren kanssa työskentelevä taho), nuori itse tai hänen läheisensä ottaa yhteyttä Kelaan. Nuoren kuntoutuksen tarve voidaan myös tunnistaa Kelassa etuuksien käsittelyn tai asiakaspalvelun yhteydessä.

Nuoren ammatillista kuntoutusta haetaan suullisesti ja jokainen nuori haastatellaan.

Työllistymistä edistävää ammatillista kuntoutusta myönnettäessä nuoren toimintakyvyn on oltava riittävä siihen, että hän voi osallistua suunnitellusti kuntoutukseen palveluntuottajan tiloissa sekä työharjoittelupaikoilla.

Nuoret voivat ohjautua työllistymistä edistävään ammatilliseen kuntoutukseen esim. Kelan NUOTTI-valmennuksen tai ammatillisen kuntoutus selvityksen, tai sosiaalitoimen tai muun nuoren kanssa työskentelevän tahon järjestämän kuntoutumista edistävän palvelun jälkeen. Tällöin nuoren toimintakykyä ja hänen kykyään opiskella ja työllistyä on alustavasti selvitetty ennen kuntoutuksen aloittamista ja nuori on saanut tukea arjenhallintataitojen vahvistumisessa.

4 Kuntoutuksen palvelulinjan valinta

Työllistymistä edistävän ammatillisen kuntoutuksen palvelulinjan valintaan kuntoutuja saa tukea joko Kelasta tai kuntoutukseen ohjaavasta muusta tahosta. Kuntoutuja, Kela ja kuntoutukseen ohjaava taho hyödyntävät palvelulinjan valinnassa esimerkiksi ammatillisessa kuntoutusselvityksessä laadittua ammatillista kuntoutussuunnitelmaa niin, että kuntoutuksen toimet vastaavat kuntoutustarvetta ja kuntoutuksen tavoitteita.

Kuntoutujalla on oikeus valita palveluntuottaja Kelan hyväksymistä palveluntuottajista. Suomenkielisissä palveluissa kuntoutuja voi valita kuntoutuspalveluntuottajan siltä erä-alueelta, jossa hän asuu. Ruotsinkielisissä palveluissa kuntoutuja voi valita palveluntuottajan koko valtakunnan alueelta. Kelaan sopimussuhteessa olevista palveluntuottajista on tietoa Kelan verkkosivulla osoitteessa www.kela.fi/kuntoutus ”Palveluntuottajan haku” -toiminnossa. Tarvittaessa kuntoutuja pyytää apua palveluntuottajan valintaan Kelasta, hoitotaholta tai muulta kuntoutukseen ohjaavalta taholta.

Työllistymistä edistävässä ammatillisessa kuntoutuksessa on kolme vaihtoehtoista palvelulinjaa. Näistä valitaan toteutettavaksi yksi, joka soveltuu parhaiten kuntoutujan ajankohtaiseen tilanteeseen ja kuntoutustarpeeseen. Vaihtoehtoinen palvelulinja valitaan seuraavista:

- työkokeilu
- työhönvalmennus
- työkokeilu ja työhönvalmennus.

Työkokeilu

Työkokeilun tavoitteena on, että kuntoutuja saa työhönvalmentajien tukea urasuunnitelman teossa ja alavaihtoehtojen valinnassa sekä ammattialan työn soveltuvuuden varmistamisessa. Työkokeilussa kuntoutujaa tuetaan tunnistamaan urasuunnitelman teon kannalta henkilökohtaiset vahvuudet, ammatilliset kehittämiskohteet ja mahdolliset tuen tarpeet. Kuntoutuja saa tarpeensa mukaan työhönvalmentajien tukea arvioidakseen yrittäjyyden tai ammatinharjoittamisen mahdollisuuksia tavoittelemallaan ammattialalla.

Työkokeilu soveltuu kuntoutujalle, jonka tavoitteena on ulkopuolisten työpaikkojen työtä kokeilemalla varmistaa ammatillinen urasuunnitelma, konkreettinen työtavoite tai opiskeluala. Kohderyhmään kuuluva kuntoutuja tarvitsee tukea soveltuvan ammattialan, työtehtävän tai opiskelualan valintaan ja sen soveltuvuuden varmistamiseen. Työkokeilu soveltuu esimerkiksi kuntoutujalle, joka

- ei täsmällisesti tiedä, mikä ammattiala, työtehtävä tai toimenkuva soveltuu omaan terveydentilaan, toimintakykyyn ja kokonaistilanteeseen. Kuntoutuja on epävarma ammatillisesta suunnasta, ammatin soveltuvuudesta, soveltuvista työtehtävistä tai työkykyyn sopivista toimenkuvista
- ei tunnista, mitä tietyllä ammattialalla, työtehtävässä tai toimenkuvassa työskentely käytännössä edellyttää. Kuntoutujalla on vähäistä työkokemusta ammattialalta, työtehtävässä toimimisesta tai toimenkuvan mukaisesta työskentelystä, eikä hän ole ollut viime vuosina aktiivisesti mukana työelämässä
- ei osaa kuvata, millaista tietoa, taitoa ja osaamista alalla, työssä tai työelämässä menestyminen vaatii. Kuntoutuja on koulutautunut tietylle ammattialalle, työtehtävään tai toimenkuvaan, mutta ei ole varma koulutuksen ajankäytöstä, osaamisen tasosta, työssä jaksamisesta tai työkokemuksen riittävydestä tehtävän hoitamisessa

- haluaa selvittää alan soveltuvuuden terveydentilalle tai toimintakyvylle ennen opiskeluun hakemista
- on kiinnostunut arvioimaan yrittäjyyden tai ammatinharjoittamisen mahdollisuuksia sekä sen soveltuvuutta työkykyyn.

Työkokeilun jälkeen kuntoutujalla on kohdentunut urasuunnitelma ja konkreettinen työtavoite. Lisäksi kuntoutujalla on osaamista työnhausta, työhaastattelussa toimimisesta ja työyhteisötaidoista sekä kokemusta ammatillisen työn kokeilemisestä.

Kuntoutujan tarpeen mukaan työkokeilua voidaan jatkaa työhönvalmennuksella.

Työhönvalmennus

Työhönvalmennuksen tavoitteena on, että kuntoutuja saa työhönvalmentajien tukea etsiessään laaja-alaisesti palkkatyöpaikkaa tavoittelemaltaan ammattialalta ja siirtyessään ulkopuoliseen työpaikkaan palkkatyöhön. Tavoitteena on tukea kuntoutujan työpaikalla työskentelyä, työssä onnistumista, työyhteisöön kiinnittymistä, ammatillista kehittymistä ja työsuhteen vakiinnuttamista. Kuntoutuja saa työhönvalmentajien tukea toimiessaan tai suunnitellessaan toimintaa yrittäjänä tai ammatinharjoittajana. Työhönvalmennuksessa kuntoutuja, työhönvalmentajat ja työnantajan edustaja sovittavat yhteen kuntoutujan osaamisen, työ- ja toimintakyvyn sekä tavoitellun työtehtävän vaatimukset.

Työhönvalmennus soveltuu kuntoutujalle, jonka tavoitteena on vakiinnuttaa asema valitsemassaan työssä palkkatyösuhteessa ulkopuolisessa työpaikassa. Työhönvalmennuksen kohderyhmään kuuluva kuntoutuja tarvitsee tukea ulkopuoliseen työpaikkaan työllistymisessä ja palkkatyösuhteen muodostumisessa. Työhönvalmennus soveltuu esimerkiksi kuntoutujalle jos

- hänellä on vähäistä työkokemusta alalta. Kuntoutuja tietää, mikä ammattiala, työtehtävä tai toimenkuva soveltuu omaan terveydentilaan ja kokonaistilanteeseen, mutta hän tarvitsee tukea työllistymisessä
- hänellä on alalle soveltuva koulutus tai työkokemus, mutta hän on ollut pitkään poissa työelämästä ja tarvitsee tukea työhön palaamiseen, työpaikan etsintään ja työuralla etenemiseen
- hän tavoittelee työllistymistä uudelle alalle, jonka soveltuvuuden hän on aikaisemmin varmistanut esimerkiksi harrastustoiminnassa, työkokeilussa, työtoiminnassa, työssä oppimisjaksolla, työllistymistä tukevassa palvelussa, kuntoutusjaksolla tai vapaaehtoisuudessa.

Työhönvalmennuksen jälkeen kuntoutujalla on ammatillista työkokemusta ja taitoa työskennellä ammattitaitovaatimusten mukaisesti ulkopuolisella työpaikalla. Lisäksi kuntoutujalla on osaamista työnhausta, työhaastattelussa toimimisesta sekä työyhteisötaidoista.

Työkokeilu ja työhönvalmennus

Työkokeilu ja työhönvalmennus soveltuu kuntoutujalle, joka tarvitsee **runsaasti** työhönvalmentajien **tukea** uratavoitteiden, työkykyä vastaavia ammattialojen, soveltuvien työnkuvien ja työpaikkojen täsmentämisessä ennen ulkopuoliseen työpaikkaan siirtymistä. Kuntoutujalla voi olla tarve runsaaseen työhönvalmentajien tukeen palveluntuottajan työkokeilutiloissa ennen ulkopuoliseen työpaikkaan siirtymistä.

Työkokeilu ja työhönvalmennus **alkaa** työkokeilulla, jonka tavoitteena on, että kuntoutuja saa runsaasti työhönvalmentajien tukea urasuunnitelman teossa ja alavaihtoehtojen valinnassa

sekä ammattialan työn soveltuvuuden varmistamisessa. Työkokeilu kuvataan tarkemmin luvussa 4 kohdassa työkokeilu.

Työkokeilu ja työhönvalmennus **jatkuu** työhönvalmennuksella, jonka tavoitteena on, että kuntoutuja saa työhönvalmentajien tukea etsiessään laaja-alaisesti palkkatyöpaikkaa tavoittelemaltaan ammattialalta ja siirtyessään ulkopuoliseen työpaikkaan palkkatyöhön. Työhönvalmennus kuvataan tarkemmin luvussa 4 kohdassa työhönvalmennus.

Työkokeilu ja työhönvalmennus soveltuu esimerkiksi kuntoutujalle jos

- hän tietää alustavasti, mitä ammattialaa, työtehtävää tai toimenkuvaa hän tavoittelee. Silti kuntoutuja haluaa pidemmällä työkokeilulla varmistaa, onnistuuko työn tekeminen käytännössä, ennen kuin siirtyy ulkopuoliseen työpaikkaan avoimille työmarkkinoille
- hän on kouluttautunut alalle, mutta haluaa pidemmällä työkokeilulla ensin varmistaa, soveltuuko alakohtainen työpaikka, sopiiko työympäristö tai joustavatko tyjärjestelyt terveydentilan, toimintakyvyn ja elämäntilanteen mukaan
- hänellä on vähän aikaisempaa alakohtaista työkokemusta ja ammattitaitoa, mutta hän ei ole muuttuneen työ - tai toimintakyvyn tai työelämästä poissaolon vuoksi varma ammatissa tai alan työtehtävissä jatkamisesta.

Työkokeilun ja työhönvalmennuksen jälkeen kuntoutujalla on kohdentunut urasuunnitelma, konkreettinen työtavoite, ammatillista työkokemusta ja taitoa työskennellä ammattitaitovaatimusten mukaisesti ulkopuolisella työpaikalla. Lisäksi kuntoutujalla on osaamista työnhausta, työhaastattelussa toimimisesta sekä työyhteisötaidoista.

5 Kuntoutuksen rakenne

Kuntoutus etenee valitun vaihtoehtoisen palvelulinjan ja kuntoutuksen prosessin mukaisesti (ks. Liite 1). Toteutuksessa huomioidaan kuntoutujan yksilölliset tarpeet ja kuntoutustavoitteet.

Työkokeilulla, työhönvalmennuksella sekä työkokeilulla ja työhönvalmennuksella on jokaisella seuraava kuntoutuksen etenemisen prosessi

1. Kuntoutuksen suunnittelu
2. Taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoitus
3. Työn etsintä
4. Työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentäminen
5. Kuntoutuksen päättäminen
6. Seuranta

Kuntoutus toteutetaan avomuotoisesti yksilöllisenä kuntoutuksena, ja se pyritään toteuttamaan yhtäjaksoisesti, ilman kuntoutujan kannalta tarpeettomia katkoksia. Ryhmämuotoista toimintaa sisältyy kuntoutukseen vain, jos se on kuntoutuksen kannalta tarpeen ja jos se tukee kuntoutujan yksilöllisiä kuntoutustavoitteita.

5.1 Työkokeilu

Työkokeilu sisältää enintään **60** päivää. Nämä toteutetaan viimeistään 5 kuukauden sisällä kuntoutuksen alkamisesta lukuun ottamatta työkokeilun kokonaisuuteen kuuluvaa 2 seurantaa, jotka toteutetaan 6 kuukauden sisällä kuntoutuksen päättymisestä.

Kuntoutuksen suunnittelu toteutetaan palveluntuottajan yksikössä ja se kestää **1** kuntoutuspäivän. Se sisältää enintään puolet ryhmämuotoista toimintaa.

Taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoitus kestää enintään **5** kuntoutuspäivää, ja se sisältää enintään puolet ryhmämuotoista toimintaa.

Työn etsintä kestää enintään **10** kuntoutuspäivää, joista ryhmämuotoista toimintaa on enintään 3 kuntoutuspäivää.

Työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentäminen toteutetaan yhdessä tai useammassa **ulkopuolisessa työpaikassa**, jossa se kestää vähintään **21** kuntoutuspäivää ja enintään 56 kuntoutuspäivää. Jos työkokeilua jatketaan perustellusta syystä työhönvalmennuksella, työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentäminen kestää ulkopuolisessa työpaikassa kuitenkin enintään 59 kuntoutuspäivää. Ryhmämuotoista toimintaa on enintään kahtena kuntoutuspäivänä. Kuntoutujan tarpeen mukaan enintään **20** kuntoutuspäivää, voidaan toteuttaa **palveluntuottajan työkokeilutiloissa**. Se sisältää ryhmämuotoista toimintaa enintään viitenä kuntoutuspäivänä.

Kuntoutuksen päättäminen kestää **1** kuntoutuspäivän, ja se sisältää enintään puolet ryhmämuotoista toimintaa. Jos palveluntuottajan ja kuntoutujan tiedossa on työkokeilun jatkaminen työhönvalmennuksella, kuntoutuksen päättämistä ei toteuteta työkokeilussa. Tällöin kuntoutuksen päättämisen kuntoutuspäivä käytetään työkokeilun ulkopuolisessa työpaikassa työssä tukemiseen ja tuen asteittaiseen vähentämiseen.

Seuranta toteutetaan **kahtena** seurantana, joihin ei sisälly ryhmämuotoista toimintaa. Ensimmäisen seuranta on 3 kuukauden kuluttua kuntoutuksen päättämisestä ja toinen seuranta on 6 kuukauden kuluttua kuntoutuksen päättämisestä. Kumpaankin seurantaan valitaan kuntoutujan ajankohtaiseen tilanteeseen ja tarpeeseen sopivin toteutuspa. Kummatkin seurannat vähentävät toteutustavasta riippumatta myönnetyn kuntoutuspäivän. Vaihtoehtoina ovat

- **seurantapäivä:** kestää kuntoutuspäivän, ja se toteutetaan palveluntuottajan yksikössä
- **seurantakäynti:** kestää 2–4 tuntia, ja se toteutetaan esimerkiksi palveluntuottajan yksikössä, kuntoutujan työpaikalla tai muussa tarkoituksenmukaisessa paikassa
- **video- tai puhelinyhteydenotto:** toteutetaan esimerkiksi pitkien maantieteellisten etäisyyksien vuoksi.

Jos palveluntuottajan ja kuntoutujan tiedossa on työkokeilun jatkaminen työhönvalmennuksella, seuranta ei toteuteta työkokeilussa. Tällöin seurannat käytetään työkokeilun ulkopuolisessa työpaikassa työssä tukemiseen ja tuen asteittaiseen vähentämiseen.

5.2 Työhönvalmennus

Työhönvalmennus sisältää **60** päivää.

Työhönvalmennus voi sisältää **lisäksi** kuntoutujan tarpeen mukaan vaihtoehtoisesti

- enintään **60** kuntoutuspäivää, jos työhönvalmennus ei johda palkka- tai ansiotyöpaikan saamiseen ulkopuolisesta työpaikasta.
- enintään **120** kuntoutuspäivää (60 kuntoutuspäivää ja 60 kuntoutuspäivää), jos työhönvalmennus johtaa palkka- tai ansiotyöpaikan saamiseen ulkopuolisesta työpaikasta.

Ensimmäisessä kuntoutuspäätöksessä sekä ensimmäisessä ja toisessa jatkopäätöksessä myönnetyt 60 päivää toteutetaan viimeistään 5 kuukauden sisällä kyseisen päätöksen alkamisesta lukuun ottamatta työhönvalmennuksen kokonaisuuteen kuuluvaa 2 seurantaa, jotka toteutetaan 6 kuukauden sisällä kuntoutuksen päättymisestä.

Työhönvalmennuksen kokonaispituus on enintään **180** päivää, ja se toteutetaan viimeistään 21 kuukauden kuluessa.

Kuntoutuksen suunnittelu toteutetaan palveluntuottajan yksikössä. Se kestää kuntoutuksen alussa **1** kuntoutuspäivän ja sisältää enintään puolet ryhmämuotoista toimintaa. Jos työhönvalmennusta edeltää työkokeilu, palveluntuottaja perustelee Kelalle poikkeustilanteissa työhönvalmennuksessa perustellusta syystä uudelleen toteutettavan kuntoutuksen suunnittelun tarpeellisuuden.

Taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoitus kestää kuntoutuksen alussa enintään **5** kuntoutuspäivää, ja se sisältää enintään puolet ryhmämuotoista toimintaa. Jos työhönvalmennusta edeltää työkokeilu, palveluntuottaja perustelee Kelalle poikkeustilanteissa työhönvalmennuksessa perustellusta syystä uudelleen toteutettavan taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoituksen tarpeellisuuden.

Työn etsintä kestää kuntoutuksen alussa enintään **20** kuntoutuspäivää, joista ryhmämuotoista toimintaa on enintään viitenä kuntoutuspäivänä. Lisäksi työn etsintään voi sisältyä kuntoutuksen alussa enintään **10** kuntoutujan itsenäisesti toteuttamaa kuntoutuspäivää. Lue itsenäisesti toteutettavista kuntoutuspäivistä tämän standardin kohdasta 5.8. Kuntoutuksen menetelmät. Itsenäisesti toteutettavina kuntoutuspäivinä ei ole ryhmämuotoista toimintaa. Jos työhönvalmennusta edeltää työkokeilu, palveluntuottaja perustelee Kelalle työhönvalmennuksessa perustellusta syystä uudelleen toteutettavan työn etsinnän tarpeellisuuden.

Työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentäminen toteutetaan yhdessä tai useammassa ulkopuolisessa työpaikassa. Kesto on työhönvalmennuksen alussa vähintään **21** kuntoutuspäivää ja enintään **56** kuntoutuspäivää. Se sisältää ryhmämuotoista toimintaa enintään kahtena kuntoutuspäivänä. Palveluntuottaja perustelee Kelalle, jos kuntoutuja tarvitsee lisää kuntoutuspäiviä työhönvalmennuksessa työssä tukemista ja tuen asteittaista vähentämistä varten. Tällöin ryhmämuotoista toimintaa voi olla jokaisen jatkopäätöksen aikana enintään kahtena kuntoutuspäivänä.

Kuntoutuksen päättäminen kestää **1** kuntoutuspäivän, ja se sisältää enintään puolet ryhmämuotoista toimintaa. Jos työhönvalmennusta edeltää työkokeilu, jonka lopussa on poikkeustilanteissa toteutettu kuntoutuksen päättäminen, toteutetaan työhönvalmennuksen lopussa uudestaan kuntoutuksen päättäminen ja seurannat.

Seuranta toteutetaan **kahtena** seurantana, joihin ei sisälly ryhmämuotoista toimintaa. Ensimmäisen seuranta on 3 kuukauden kuluttua kuntoutuksen päättämisestä ja toinen seuranta on 6 kuukauden kuluttua kuntoutuksen päättämisestä. Kummatkin seurannat vähentävät toteutustavasta riippumatta myönnetyn kuntoutuspäivän. Kumpaankin seurantaan valitaan kuntoutujan ajankohtaiseen tilanteeseen ja tarpeeseen sopivin toteutuspa. Vaihtoehtoina ovat

- **seurantapäivä:** kestää kuntoutuspäivän, ja se toteutetaan palveluntuottajan yksikössä
- **seurantakäynti:** kestää 2–4 tuntia, ja se toteutetaan esimerkiksi palveluntuottajan yksikössä, kuntoutujan työpaikalla tai muussa tarkoituksenmukaisessa paikassa
- **video- tai puhelinyhteydenotto:** toteutetaan esimerkiksi pitkien maantieteellisten etäisyyksien vuoksi.

Jos työhönvalmennusta edeltää työkokeilu, jonka lopussa on poikkeustilanteissa toteutettu kuntoutuksen päättäminen ja seuranta/ seurannat, toteutetaan työhönvalmennuksen lopussa uudestaan kuntoutuksen päättäminen ja seurannat.

5.3 Työkokeilu ja työhönvalmennus

Työkokeilu ja työhönvalmennus sisältää **120** päivää. Tämä sisältää työkokeilua **60** kuntoutuspäivää ja työhönvalmennusta **60** päivää.

Työhönvalmennus sisältää **lisäksi** kuntoutujan tarpeen mukaan vaihtoehtoisesti

- enintään **60** kuntoutuspäivää, jos työkokeilu ja työhönvalmennus ei johda palkka- tai ansiotyöpaikan saamiseen ulkopuolisesta työpaikasta.
- enintään **120** päivää (60 kuntoutuspäivää ja 60 kuntoutuspäivää), jos työkokeilu ja työhönvalmennus johtaa palkka- tai ansiotyöpaikan saamiseen ulkopuolisesta työpaikasta.

Näistä

- **ensimmäisessä päätöksessä** myönnetty 120 päivää toteutetaan viimeistään 10 kuukauden kuluessa kuntoutuksen alkamisesta
- **ensimmäisessä jatkopäätöksessä** myönnetty 60 päivää toteutetaan viimeistään 5 kuukauden kuluessa ensimmäisen jatkopäätöksen alkamisesta
- **toisessa jatkopäätöksessä** myönnetty 60 päivää toteutetaan viimeistään 5 kuukauden kuluessa toisen jatkopäätöksen alkamisesta

lukuun ottamatta työkokeilun ja työhönvalmennuksen kokonaisuuteen kuuluvaa 2 seurantaa, jotka toteutetaan 6 kuukauden sisällä kuntoutuksen päättymisestä.

Työkokeilussa ja työhönvalmennuksessa kokonaispituus on enintään **240** päivää, jotka toteutetaan viimeistään 26 kuukauden kuluessa.

5.3.1 Työkokeilu

Kuntoutuksen suunnittelu toteutetaan palveluntuottajan yksikössä. Se kestää kuntoutuksen alussa **2** kuntoutuspäivää ja sisältää enintään puolet ryhmämuotoista toimintaa.

Taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoitus kestää kuntoutuksen alussa enintään **10** kuntoutuspäivää. Se sisältää enintään puolet ryhmämuotoista toimintaa.

Työn etsintä kestää enintään **25** kuntoutuspäivää, joista ryhmämuotoista toimintaa on enintään 5 kuntoutuspäivää.

Työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentäminen kestää työkokeilussa vähintään **23** kuntoutuspäivää. Työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentäminen toteutetaan ensisijaisesti yhdellä tai useammalla **ulkopuolisella työpaikalla**, jossa se kestää enintään **58** kuntoutuspäivää. Näistä ryhmämuotoista toimintaa on enintään viitenä kuntoutuspäivänä. Työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentäminen voidaan toteuttaa osittain tai kokonaan **palveluntuottajan työkokeilutiloissa**, jolloin ryhmämuotoista toimintaa on enintään viitenä kuntoutuspäivänä.

5.3.2 Työhönvalmennus

Työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentäminen toteutetaan työhönvalmennuksessa yhdessä tai useammassa ulkopuolisessa työpaikassa. Kesto on vähintään **57** kuntoutuspäivää, ja se sisältää ryhmämuotoista toimintaa enintään viitenä kuntoutuspäivänä. palveluntuottaja perustelee Kelalle, jos kuntoutuja tarvitsee työhönvalmennuksessa enemmän työssä tukemista ja tuen asteittaista vähentämistä. Tällöin ryhmämuotoista toimintaa voi olla jokaisen jatkopäätöksen aikana enintään kahtena kuntoutuspäivänä.

Kuntoutuksen päättäminen kestää **1** kuntoutuspäivän, ja se sisältää enintään puolet ryhmämuotoista toimintaa.

Seuranta toteutetaan **kahtena** seurantana, joihin ei sisälly ryhmämuotoista toimintaa. Ensimmäinen seuranta on 3 kuukauden kuluttua kuntoutuksen päättämisestä ja toinen seuranta on 6 kuukauden kuluttua kuntoutuksen päättämisestä. Kummatkin seurannat vähentävät toteutustavasta riippumatta työkokeilun alussa myönnetyn kuntoutuspäivän. Kumpaankin seurantaan valitaan kuntoutujan ajankohtaiseen tilanteeseen ja tarpeeseen sopivin toteutuspa. Vaihtoehtoina ovat

- **seurantapäivä**, joka kestää kuntoutuspäivän, ja se toteutetaan palveluntuottajan yksikössä
- **seurantakäynti**, joka kestää 2–4 tuntia, ja se toteutetaan esimerkiksi palveluntuottajan yksikössä, kuntoutujan työpaikalla tai muussa tarkoituksenmukaisessa paikassa
- **video- tai puhelinyhteydenotto**, joka toteutetaan esimerkiksi pitkien maantieteellisten etäisyyksien vuoksi.

Palveluntuottaja perustelee Kelalle työhönvalmennuksessa poikkeustilanteissa perustellusta syystä uudelleen toteutettavan kuntoutuksen suunnittelun, taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoituksen tai työn etsinnän tarpeellisuuden. Tällöin työn etsintää voi olla ensimmäisestä 60 työhönvalmennuksen päivästä enintään 10 kuntoutuspäivää. Näistä ryhmämuotoista toimintaa voi olla enintään viitenä kuntoutuspäivänä.

5.4 Kuntoutuspäivän sisältö ja pituus

Kuntoutuspäiviä on keskimäärin 5 viikossa, ja kuntoutus toteutetaan pääsääntöisesti maanantaista perjantaihin. Sunnuntai ei ole kuntoutuspäivä. Jos työskentely ulkopuolisella työpaikalla edellyttää, on kuntoutujalla halutessaan mahdollisuus työskennellä lauantaina ja terveydentilan salliessa myös illalla tai yöllä. Jos kuntoutuja työskentelee lauantaina, illalla tai yöllä, palveluntuottajan ei tarvitse olla kuntoutujan tavoitettavissa.

Kuntoutuspäivään sisältyvät työhönvalmentajien ja kuntoutujan yhteiset ja yksilölliset tapaamiset, ryhmämuotoinen toiminta, itsenäisesti toteutettavat kuntoutuspäivät, työpaikalla työskentely, kuntoutujan ohjelmaan sisältyvät tauot, siirtymiset tiloista toiseen sekä lounas- ja välipala-
tauot.

Kuntoutuspäivän pituus on keskimäärin 6 tuntia, josta vähintään 5 tuntia on kuntoutujan tarpeen mukaan työhönvalmentajien toteuttamaa kuntoutusohjelmaa, kuntoutujan itsenäisesti toteuttamaa kuntoutusohjelmaa tai ulkopuolisella työpaikalla ja palveluntuottajan työkokeiluti-

loissa työskentelyä. Jos kuntoutujan tavoitteena on työllistyä ulkopuoliseen työpaikkaan kokopäivätyöhön, kuntoutuja tekee myös työpaikan tavanomaista työaikaa.

Kuntoutuspäivän jousto

Kuntoutuspäivien jouston vaihtoehdot:

- kuntoutuspäivien **määrä viikossa** joustaa, jolloin kuntoutuspäiviä on vähintään 3 viikossa (kuntoutuspäivän pituus on vähintään 6 tuntia ja tästä on kuntoutusta vähintään 5 tuntia).
- kuntoutuspäivän **pituus** joustaa, jolloin kuntoutuspäivän pituus on vähintään 4 tuntia ja tästä on kuntoutusta vähintään 3 tuntia (kuntoutuspäiviä on keskimäärin 5 viikossa).

Valittua jouston tapaa käytetään kuntoutuksessa koko ajan. Joustoa voidaan käyttää poikkeustilanteissa omaohjaajan ja kuntoutujan sopimuksella, jos se tukee kuntoutujan kuntoutustavoitteita (esimerkiksi osa-aikatyö).

Kuntoutuja, omaohjaaja ja tarpeen mukaan myös työpaikan edustaja ottavat jouston suunnittelussa huomioon kuntoutujan yksilöllisen tilanteen ja voimavarat. Painavasta syystä jouston tapaa voidaan vaihtaa kuntoutuksen aikana esimerkiksi silloin, jos kuntoutuksen suunnittelussa valittu jouston tapa ei sovi työpaikalle. Lisäksi omaohjaaja huomioi jouston suunnittelussa kuntoutuksen kokonaisuuden.

Kuntoutuksen jaksotus

Jaksotus on perustellusta syystä kuntoutuksessa toteutettu tauko, joka kestää kerrallaan pääsääntöisesti enintään 3 viikkoa. Kuntoutusta jaksotetaan kuntoutujan tarpeen mukaan yhden tai useamman kerran esimerkiksi työn etsinnän aikana tai työn etsinnän jälkeen ennen työssä tukemista ja tuen asteittaista vähentämistä. Jaksotuksen aikana kuntoutuja tekee välitehtäviä, joista on sovittu etukäteen omaohjaajan kanssa.

Poikkeustilanteissa jaksotus voi kestää yli 3 viikkoa, esimerkiksi silloin jos työnantajalle ei sovi kuntoutujan työskentelyn aloittaminen kolmen viikon sisällä jaksotuksen aloittamisesta. Poikkeustilanteissa palveluntuottaja sopii menettelyn Kelan kanssa, koska yli 3 viikkoa kestävä jaksotus voi vaikuttaa kuntoutujalle maksettavaan kuntoutusrahaan.

Jaksotus voi tulla kyseeseen esimerkiksi silloin, jos

- kuntoutuja ja työhönvalmentajat eivät löydä kuntoutujalle ulkopuolista työpaikkaa työkokeiluun, työharjoitteluun tai palkkatyöhön
- kuntoutuja vaihtaa ulkopuolista työpaikkaa perustellusta syystä, kun kuntoutuksen aikana ilmenee, ettei ala tai työpaikka sovellu kuntoutujalle
- työpaikan kanssa ei päästä sopimukseen työn aloittamisesta. Näissä tilanteissa kuntoutuja etsii työpaikkaa jaksotuksen aikana
- työpaikalle ei sovi työskentelyn aloittaminen välittömästi työn etsinnän päätyttyä
- palveluntuottaja ja kuntoutuja havaitsevat kuntoutuksen aikana, että kuntoutujan kokonaistilanne vaatii moniammatillisen verkostotyön tekemistä ennen kuin kuntoutusta on tarkoituksenmukaista jatkaa.

Jos kuntoutujan elämäntilanteessa ilmenee tarve kuntoutuksen jaksotukselle, palveluntuottaja ohjaa kuntoutujaa olemaan yhteydessä Kelaan.

6 Kuntoutuksen toteutus ja sisältö

Palveluntuottaja ja sen henkilöstö toteuttaa hyvän kuntoutuskäytännön mukaista kuntoutusta, joka vastaa kuntoutujan kuntoutus- ja työelämätaivoitteita. Palveluntuottaja dokumentoi kuntoutuksen toteutuksen niin, että sen kulku ja saavutetut kuntoutustulokset ovat jälkikäteen todennettavissa kuntoutujan asiakirjoista.

Kuntoutuja ja työparista vähintään omaohjaaja suunnittelevat kuntoutuksen toteutuksen ja sisällön vastaamaan kuntoutujan yksilöllisiä tarpeita ja tavoitteita. Palveluntuottaja toteuttaa kuntoutuksen valitun palvelulinjan rakenteen ja sen etenemisen prosessin mukaisessa järjestyksessä. Palveluntuottaja perustelee, jos palveluntuottaja ja kuntoutuja sopivat poikkeustilanteissa jättävänsä kuntoutujan tarpeen mukaan joitakin kuntoutuksen rakenteen ja sen etenemisen prosessin sisältöjä toteuttamatta.

6.1 Kuntoutukseen valmistautuminen

Palveluntuottaja aloittaa kuntoutuksen mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 4 viikon kuluessa siitä, kun palveluntuottaja on saanut kuntoutuspäätöksen ja siihen liittyvät asiakirjat. Kuntoutujasta johtuvasta perustellusta syystä kuntoutus voidaan aloittaa myöhemmin. Palveluntuottaja sopii tästä Kelan kanssa.

Palveluntuottaja nimeää henkilöstöstään työhönvalmentajan, joka toimii kuntoutujan omaohjaajana. Omaohjaaja ottaa kuntoutujan yhteyttä puhelimitse viimeistään 2 viikon sisällä siitä, kun palveluntuottaja on saanut kuntoutuspäätöksen ja siihen liittyvät asiakirjat. Yhteydenotossa omaohjaaja

- sopii kuntoutujan kanssa kuntoutuksen aloittamisen ajankohdan sekä valmistaa kuntoutujaa ensimmäisen kuntoutuspäivän aikatauluun ja ohjelmaan
- selvittää kuntoutuksen suunnittelun kannalta tarpeelliset tiedot, esimerkiksi kuntoutujan erityistarpeet kuntoutukselle tai onko kuntoutujalla tiedossa työpaikka kuntoutuksen ajalle
- ohjeistaa kuntoutujaa ottamaan yhteyttä Kelaan ja palveluntuottajaan, jos kuntoutuja estyy aloittamasta sovitusti kuntoutusta.

Palveluntuottaja lähettää kuntoutujalle kutsukirjeen standardin yleisessä osassa annettujen ohjeiden mukaisesti.

Työparin jäsenet valmistautuvat kuntoutukseen

- sovittamalla keskinäisen työnjaon ja ajankäytön niin, että se kohdennetaan täysimääräisesti kuntoutustavoitteen saavuttamiseksi
- varaamalla riittävästi aikaa kuntoutujan tarpeen mukaan, esimerkiksi yksilöllisiin tapaamisiin kuntoutujan kanssa, työnantajille tehtäviin yhteydenottoihin sekä työpaikoille jalkautumiseen
- sopimalla, kuinka he kuntoutuksen aikana tarkastelevat kuntoutuksen etenemistä, keskinäistä työskentelyään ja asettavat tärkeysjärjestykseen kuntoutujan tavoitteiden saavuttamisen kannalta merkitykselliset tehtävät
- ottamalla työskentelynsä kehittämisessä huomioon kuntoutujan näkemykset ja ratkaisuehdotukset.

6.2 Kuntoutuksen suunnittelu

Kuntoutuksen suunnittelu toteutetaan kuntoutuksen alussa. Työparista vähintään omaohjaajana toimiva työhönvalmentaja ottaa kuntoutujan vastaan ja perehdyttää hänet kuntoutuksen aikaiseen toimintaan. Kuntoutuja tutustuu kuntoutukseen osallistuviin työntekijöihin ja heidän tehtäviinsä kuntoutuksen aikana.

Kuntoutuja ja työparista ainakin omaohjaaja käyvät **aloituskeskustelun**, jossa luodaan perusta luottamukselliselle ja rakentavalle yhteistyölle sekä tavoitteelliselle kuntoutukselle. Omaohjaaja tutustuu kuntoutujan työ- ja opiskeluhistoriaan, kokonaistilanteeseen ja tulevaisuuden tavoitteisiin sekä selvittää kuntoutujan mahdolliset aikaisemmat ammatillisen kuntoutuksen toimenpiteet ja niiden tulokset. Omaohjaaja tukee kuntoutujaa hahmottamaan kuntoutuksen yleiset tavoitteet ja prosessin kuntoutuksen etenemiselle.

On suositeltavaa, että omaohjaaja ja kuntoutuja laativat kirjallisen **palvelusuunnitelman**, jolla vahvistetaan kuntoutuksen aloittaminen. Palveluntuottaja käy palvelusuunnitelmaan liittyvät asiat läpi kuntoutujan kanssa, vaikka palveluntuottaja ja kuntoutuja eivät laatisikaan kirjallista palvelusuunnitelmaa. Palvelusuunnitelmalla ei ole oikeudellisia vaikutuksia vaan sen tarkoituksena on sitouttaa osapuolet kuntoutuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen. Palvelusuunnitelmassa kuvataan kuntoutujaa ja palveluntuottajaa koskevat seuraavat asiat:

- kuntoutuksen alustava aikataulu ja kuntoutuspäivän pituus
- toiminta ja yhteistyö kuntoutuksen kuluessa
- kuntoutujan ja palveluntuottajan oikeudet, velvollisuudet ja vaikuttamismahdollisuudet kuntoutuksen aikana
- vakuutuksen sisältö ja laajuus kuntoutuksen aikana sekä tilanteet, joissa kuntoutuja ei ole vakuutettu (esimerkiksi itsenäisesti toteutettavat kuntoutuspäivät)
- turvallisuusnäkökohdat kuntoutuksen kuluessa
- palveluntuottajan henkilöstön salassapito- ja vaitiolovelvollisuus
- luottamuksellisten ja luvanvaraisten asiakastietojen käsittely, vaihtaminen, kirjaaminen ja säilyttäminen.

Palvelusuunnitelman allekirjoittavat kuntoutuja ja omaohjaaja, jolloin molemmille jää omat kappaleet. Palvelusuunnitelmaa ei toimiteta Kelaan. Ennen palvelusuunnitelman allekirjoittamista palveluntuottaja varaa kuntoutujalle mahdollisuuden

- katselmoida palveluntuottajan tilat
- havainnoida palveluntuottajan toimintaa
- kuulla kuntoutuksen aikaisesta yhteistyöstä
- tutustua henkilöstöön ja sen tehtäviin
- esittää kysymyksiä ja saada tarvitsemansa taustatiedot palvelusuunnitelman allekirjoittamiseksi.

Omaohjaaja pyytää kuntoutujalta **suostumuksen** tarvittaessa ottaa yhteyttä kuntoutuksen kannalta olennaisiin tahoihin **verkostotyötä varten**. Lue lisää verkostotyöstä tästä standardista kohdasta 6.8 Kuntoutuksen menetelmät. Nämä tahot ovat kuntoutuksessa mukana alusta alkaen tai niitä täydennetään kuntoutuksen edetessä.

Sen jälkeen kun kuntoutuja ja omaohjaaja ovat keskustelleet alustavasti kuntoutujan työelämätaavoitteista, ammatillisista suunnitelmista ja työtoiveista, kuntoutuja ja työparista ainakin omaohjaaja laativat yhdessä kuntoutujalle alustavan **työllistymiseen tähtäävän ammatillisen suunnitelman**. Se on kuntoutujan ja työhönvalmentajien välinen suunnitelma, jossa asetetaan selvästi määritellyt ja ajoitetut tavoitteet kuntoutukselle ja kuntoutuksen jälkeiselle ajalle (esimerkiksi työllistyminen). Alustavasti suunnitelmaan kirjataan

- mitä kuntoutuksella halutaan saavuttaa
- kuntoutujan tavoitteet (Omat tavoitteeni –lomake, www.kela.fi/lomakkeet)
- kuntoutuksessa käytettävät menetelmät (muun muassa itsenäisesti toteutettavat kuntoutuspäivät, kuntoutuspäiväkirja, ryhmämuotoinen toiminta, verkostotyö, välitehtävät)
- kuntoutujan ja työhönvalmentajatyöparin kanssa sovittu toiminta kuntoutustavoitteiden saavuttamiseksi sekä vastuunjako työskentelyssä
- kuntoutujan tuen tarpeet asetettujen kuntoutustavoitteiden saavuttamiseksi
- luonnos toteutuksen aikataulusta
- ajankohdat kuntoutuksen edistymisen tarkastelulle.

Omaohjaaja ja kuntoutuja tarkistavat, seuraavat ja arvioivat säännöllisesti kuntoutuksen aikana työllistymiseen tähtäävän ammatillisen suunnitelman etenemistä sekä tarvittaessa päivittävät suunnitelmaa ja miettivät vaihtoehtoisia tapoja tavoitteiden saavuttamiseksi.

Kuntoutusta voidaan jaksottaa, jos kuntoutuja ja työhönvalmentajat havaitsevat kuntoutuksen suunnittelussa tai myöhemmin kuntoutuksessa, että esimerkiksi ennen kuntoutuksen jatkamista kuntoutujan kokonaistilanne vaatii verkostotyön tekemistä. Lue jaksottamisesta lisää tämän standardin kohdasta 5.4. Kuntoutuspäivän sisältö ja pituus. Järjestetyn verkostoneuvottelun tuloksena tai muiden kuntoutujan tilannekohtaisten tekijöiden perusteella kuntoutuja ja palveluntuottaja jatkavat kuntoutusta tai yhteistyössä Kelan kanssa toteavat, että sitä ei ole tarkoituksenmukaista jatkaa.

Jos kuntoutuja ja työhönvalmentajat havaitsevat kuntoutuksen suunnittelussa tai myöhemmin kuntoutuksen aikana, että kuntoutujan tilanne vaatii vielä laaja-alaista selvitystä ja arviointia, kuntoutus keskeytyy ja yhdessä Kelan kanssa selvitetään tarvetta ohjata kuntoutuja ammatilliseen kuntoutuspalvelukseen. Kuntoutuja ja työhönvalmentajat voivat myös muusta syystä todeta, että kuntoutusta ei ole tarkoituksenmukaista jatkaa. Tällöin palveluntuottaja on yhteydessä Kelaan. Tällöin kuntoutuja, Kelan toimihenkilö ja palveluntuottaja selvittävät tilannetta ja ohjaavat kuntoutujan sopivaan kuntoutukseen tai muihin tarkoituksenmukaisiin palveluihin. Palveluntuottaja kirjaa keskeyttämisen syyn sekä mahdollisen jatko-ohjauksen kuntoutuspalautteeseen.

Ryhmämuotoista toimintaa käytetään esimerkiksi

- palveluntuottajan henkilöstön esittelyssä
- kuntoutusta koskevan yleistiedon jakamisessa ja toiminnan kuvaamisessa (esimerkiksi mitä kuntoutuksessa tehdään, millaisia kuntoutuksen menetelmiä käytetään, miten kuntoutumisprosessia tuetaan, seurataan ja arvioidaan)
- omien tavoitteiden asettamisen esittelyssä
- yhteistyössä onnistumisen edellytysten esittelyssä.

Poikkeustilanteissa kuntoutuksen suunnittelua voi lisäksi olla myöhemmin kuntoutuksen aikana, esimerkiksi silloin, jos omaohjaaja vaihtuu ja on tarpeen täsmentää yhteistyön tavoitteet. Palveluntuottaja perustelee Kelalle uuden kuntoutuksen suunnittelun tarpeellisuuden.

6.3 Taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoitus

Taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoitus toteutetaan kuntoutuksen alussa silloin, kun kuntoutujan on tarpeen täsmentää työhönvalmentajien tukemana ammatillinen urasuunnitelma ja löytää vahvuutensa työntekijänä.

Työkokeilussa työhönvalmentajat antavat kuntoutujalle tietoa ja tukevat kuntoutujaa löytämään ammatillisia tavoitteitaan ja työkykyään vastaavia aloja, työtehtäviä ja alueellisia työpaikkoja. Lisäksi he tukevat sopivan koulutusvaihtoehdon, oppilaitoksen ja koulutusohjelman valinnassa, jos kuntoutuja varmistaa työkokeilulla alan soveltuvuuden ja suunnittelee työllistyvän opintojen jälkeen. Tukea tarjotaan myös yrittäjyyden tai ammatinharjoittamisen mahdollisuuksien arvioimiseen, jos kuntoutuja suunnittelee yrittäjänä tai ammatinharjoittajana toimimista.

Työhönvalmennuksessa työhönvalmentajat tarjoavat kuntoutujalle tukea, jolla sovitetaan yhteen kuntoutujan osaaminen ja kuntoutujan tavoitteleman työn ammattitaitovaatimukset. Lisäksi he tukevat kuntoutujaa löytämään tämän työkykyyn soveltuvia alueellisia työpaikkoja, työnkuvia ja yrittäjyysosaamista, jos kuntoutuja suunnittelee yrittäjänä tai ammatinharjoittajana toimimista.

Työparista erityisesti omaohjaaja perehtyy kuntoutujan ammatillisiin taitoihin ja osaamiseen, tulevaisuuden urasuunnitelmiin, työelämätoiveisiin ja työtavoitteisiin. Työhönvalmentajat käyttävät kuntoutujan tilanteeseen soveltuvia ja yleisesti käytössä olevia ammatillisen kuntoutuksen menetelmiä, esimerkiksi liittyen ammatinvalinnanohjaukseen, ammatilliseen kehittymiseen ja ammateissa toimimiseen. Työhönvalmentajat tukevat kuntoutujaa muun muassa

- tutustumaan kuntoutujan työtavoitteita ja työkykyä vastaaviin ammattialoihin ja niiden ammattitaitovaatimuksiin
- saamaan tietoa ammattitaidon kehittämisestä, työelämän muutoksesta, työn tulevaisuudesta, työllistävistä alueellisista työpaikoista ja paikallisen elinkeinoelämän mahdollisuuksista
- perehtymään työelämän yleisiin säännöksiin, työpaikalla toimimisen käytäntöihin sekä työn osapuolten oikeuksiin ja velvollisuuksiin
- etsimään myös itsenäisesti työelämään liittyvää tietoa julkisten verkkopalveluiden tietojärjestelmistä.

Kuntoutuja ja omaohjaaja täsmentävät tarvittaessa kuntoutujan työllistymiseen tähtäävän ammatillisen suunnitelman.

Poikkeustilanteissa taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoitusta voi lisäksi olla myöhemmin kuntoutuksen aikana, esimerkiksi silloin, jos kuntoutujan terveydentilassa tai toimintakyvyssä tapahtuu muutoksia ja kuntoutujan sekä omaohjaajan on tämän vuoksi päivitettävä kuntoutujan työtavoitteet. Palveluntuottaja perustelee Kelalle uuden taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoituksen tarpeellisuuden.

Ryhmämuotoista toimintaa käytetään esimerkiksi, kun kuntoutuja tutustuu

- alueelliseen elinkeinorakenteeseen ja paikallisiin työpaikkoihin
- työnantajan ja työntekijän lakisääteisiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin
- eri alojen ammattitaitovaatimuksiin.

6.4 Työn etsintä

Työn etsintä toteutetaan kuntoutuksen alussa silloin, kun kuntoutujan on tarpeen etsiä ammatillisia tavoitteita vastaavasta ulkopuolisesta työpaikasta kokeilu-, harjoittelu-, palkka- tai ansio-työpaikka.

Ulkopuolinen työpaikka sijaitsee muualla kuin palveluntuottajan yksikössä tai palveluntuottajan työkokeilutiloissa. Ulkopuolinen työpaikka etsitään ensisijaisesti avoimilta työmarkkinoilta. Työklinit, työpajat, työkeskukset, työosastot, työllistämisyksiköt, työpankit, sosiaaliset yritykset, työllisyshankkeet, työosuuskunnat ja vastaavat rinnastetaan palveluntuottajan työkokeilutiloiksi. Edellä mainitut paikat rinnastetaan ulkopuoliseksi työpaikaksi vain silloin, jos kuntoutuja on näissä paikoissa palkallisena työntekijänä.

Työkokeilua varten työhönvalmentajat ja kuntoutuja etsivät kuntoutujalle **ulkopuolisesta työpaikasta** yhden tai useamman **työkokeilupaikan**, joka on työn kokeilemiseen tarkoitettu määräaikainen koko- tai osa-aikainen, palkaton ei-työsuhteinen paikka. Työkokeilupaikea vastaa kuntoutukselle asetettuja tavoitteita. Jos kuntoutujalle ei löydetä ulkopuoliselta työpaikalta työkokeilupaikea ja palveluntuottajalla on kuntoutustarpeeseen soveltuva työkokeilutila, kuntoutusta voidaan toteuttaa **palveluntuottajan työkokeilutilassa**. Tällöin kuntoutuja ja työhönvalmentaja etsivät kuntoutujalle jokaisena palveluntuottajan työkokeilutiloissa toteutuvana kuntoutuspäivänä työkokeilupaikea ulkopuolisesta työpaikasta.

Työhönvalmennusta varten työhönvalmentajat ja kuntoutuja etsivät kuntoutujalle ulkopuoliselta työpaikalta työharjoittelu-, palkkatyö- tai ansiotyöpaikan. **Työharjoittelupaikka** on työn harjoitteluun tarkoitettu määräaikainen koko- tai osa-aikainen, palkaton ei-työsuhteinen paikka. **Palkkatyöpaikka** on määräaikainen tai toistaiseksi voimassa oleva koko- tai osa-aikainen palkallinen työsuhteinen työpaikka. **Ansiotyöpaikka** on määräaikainen tai toistaiseksi voimassa koko- tai osa-aikainen toimeksiantosuhte, josta kuntoutuja saa yrittäjänä tai ammatinharjoittajana toimimisen perusteella työkorvausta.

Ennen työn etsinnän aloittamista omaohjaaja selvittää työn etsintää varten minkälaista työhönvalmentajien tarjoamaa tukea ja kuinka paljon kuntoutuja tarvitsee. Omaohjaaja sopii kuntoutujan kanssa, miten kuntoutuja toivoo työkykyensä vaikuttavista tekijöistä mahdollisesti keskusteltavan silloin, kun otetaan yhteyttä työnantajiin. Työhönvalmentajat ohjaavat kuntoutujaa työhakemuksen ja ansioluettelon tekemisessä, sähköisessä työnhaussa ja työnhakutaitojen kehittämisessä. Lisäksi he tarjoavat kuntoutujalle tukea ja tietoa vaihtoehtoisista sekä innovatiivisista tavoista etsiä työtä sekä tukevat kuntoutujaa tunnistamaan ja ilmaisemaan ammatillisen osaamisen, erityisesti työnantajan näkökulmasta. Työhönvalmentajat ohjaavat kuntoutujaa pitämään kuntoutuspäiväkirjaa työn etsinnän etenemisestä ja sen onnistumisesta.

Työhönvalmentajatyöpari ja kuntoutuja tekevät työnjaon sekä tavoitteellisen ja aikataulutetun suunnitelman työn etsintään. Omaohjaaja ja kuntoutuja päivittävät suunnitelman työllistymiseen tähtäävään ammatilliseen suunnitelmaan (esimerkiksi tutustuminen alueellisiin työpaikkoihin, työnantajille tehtävät yhteydenotot, työhakemusten lähettäminen). Lisäksi he päivittävät suunnitelmaan mahdolliset kuntoutujan itsenäisesti toteuttamat kuntoutuspäivät ja niiden suunnitellut toimet sekä kuntoutujan ja työnvalmentajien tavoittelemien viikoittaisten työpaikkayhteydenottojen ja työnantajatapaamisten lukumäärät.

Työn etsinnässä kuntoutuja ja työhönvalmentajat ovat aktiivisesti vuorovaikutuksessa työpaikkoihin, kohtaavat työnantajia ja neuvottelevat työn tekemisen mahdollisuuksista. He etsivät työtä useista kohteista siten, että yhteydenottoja kuntoutujan näkökulmasta varten otettaviin työnantajiin on vähintään 5 kertaa viikossa. Lisäksi he seuraavat viikoittain suunnitelmaan kirjattujen työpaikkojen yhteydenottotavoitteiden toteutumista ja käsittelevät kokemuksia työn etsinnän onnistumisesta. Kuntoutuja ja omaohjaaja täydentävät tarvittaessa kuntoutujan omia tavoitteita (www.kela.fi/gas-menetelma), päivittävät työn etsinnän suunnitelmaa tai suuntaavat tarpeen mukaan työn etsintää uudelleen.

Työhönvalmentajat tukevat kuntoutujaa valmistautumaan harjoitusten avulla työhaastatteluun sekä neuvottelemaan työstä ja työllistymisen mahdollisuuksista myös kuntoutuksen jälkeen. Lisäksi he tukevat kuntoutujaa toimimaan työhaastattelussa yksin tai työhönvalmentajan tu-

kemana. Jos kuntoutuja haluaa omasta toiveestaan hoitaa yhteydenpidon työnantajaan ilman työhönvalmentajia, omaohjaaja varmistaa, että kuntoutuja osaa välittää työpaikan yhteyshenkilölle tietoa työkokeilun tai työhönvalmennuksen toteuttamisesta sekä omaohjaajan yhteystiedot.

Kuntoutuja, työnantaja ja työhönvalmentaja tekevät työkokeilussa **työkokeilusopimuksen** ja työhönvalmennuksessa **työharjoittelusopimuksen**. Samoin palkkatyön tekemistä varten kuntoutuja ja työnantaja tekevät kirjallisen **työsopimuksen**. Sopimuksessa määritellään tarpeelliseksi katsotut asiat, kuten työnkuva, työskentelyaika, työpäivän pituus, yhteyshenkilöt ja muut sopimuksen ehdot. Sopimusta ei lähetetä Kelaan.

Jos työpaikan kanssa ei päästä sopimukseen työn aloittamisesta, työhönvalmentajat ja kuntoutuja jatkavat työn etsimistä kuntoutujalle. Lue myös kuntoutuksen jaksotus kohdasta 5.4. Kuntoutuspäivien sisältö ja pituus. Jos työhönvalmentajat ja kuntoutuja eivät löydä kuntoutujalle ulkopuolista työpaikkaa, toteutetaan kuntoutuksen päättäminen ja seuranta.

Poikkeustilanteissa työn etsintää voi olla lisäksi myöhemmin kuntoutuksen aikana, esimerkiksi silloin, jos kuntoutuja vaihtaa perustellusta syystä työpaikkaa kuntoutuksen aikana. Palveluntuottaja perustelee Kelalle uuden työn etsinnän tarpeellisuuden.

Ryhmämuotoista toimintaa käytetään esimerkiksi silloin, kun

- perehdytään tulokselliseen työnhakuun ja innovatiiviseen työn etsintään
- tehdään työnhakuasiakirjoja
- harjoitellaan työhaastattelussa toimimista
- toteutetaan työpaikkavierailuja ja työnantajatapaamisia
- perehdytään yrittäjänä tai ammatinharjoittajana toimimiseen.

6.5 Työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentäminen

Työssä tukeminen ja tuen asteittainen vähentäminen toteutetaan, kun kuntoutujalla on työkokeilu-, työharjoittelu-, palkka- tai ansiotyöpaikka.

Työkokeilussa työssä tukeminen toteutetaan **yhdessä tai useammassa ulkopuolisessa työpaikassa**, jossa kuntoutuja työhönvalmentajien tukemana varmistaa ja arvioi työtä kokeilemalla työn ja ammatissa toimimisen soveltuvuuden. Jos palveluntuottajalla on käytettävissään työkokeilutilat ja kuntoutuksen kannalta on perusteltua, työssä tukemista ja tuen asteittaista vähentämistä voidaan kuntoutujan tarpeen mukaan toteuttaa **palveluntuottajan työkokeilutiloissa**. Tällöin selvitetään esimerkiksi työn soveltuvuus kuntoutujan terveydentilalle, työn toteuttamisen vaihtoehtoja tai kokeillaan tarvittavien apuvälineiden käyttöä työssä onnistumiseksi. Palveluntuottajan työkokeilutiloissa on käytettävissä työtehtävien tekemiseen asianmukaiset työvälineet. Lisäksi henkilöstöllä on osaaminen ohjata työtehtävien tekemisessä. Palveluntuottajan työkokeilutilojen tehtävät ovat esimerkiksi tavanomaisia toimisto-, it-, keittiö-, puutarha-, siivous- ja metallitöitä. Palveluntuottajan työkokeilutilojen työtehtävät, työskentelyolosuhteet ja käytetyt työvälineet vastaavat kuntoutukselle asetettuja tavoitteita ja kuntoutujan työtavoitteita ulkopuolisilla työpaikoilla toimimiseksi.

Työhönvalmennuksessa työssä tukeminen toteutetaan **vähintään yhdessä ulkopuolisessa työpaikassa**. Tällöin työhönvalmentaja tarjoaa kuntoutujalle, työpaikalle ja työyhteisölle heidän tarvitseman tuen, jolla sovitetaan yhteen työn ammattitaitovaatimukset ja kuntoutujan osaaminen. Lisäksi kuntoutujalle tarjotaan tukea elinkeinon harjoittamisen aloittamiseen ja

ansiotyössä menestymiseen, jos hän suunnittelee yrittäjänä tai ammatinharjoittajana toimimista. Kuntoutujaa tuetaan myös työsuhteen vakiinnuttamisessa.

Ennen työskentelyn aloittamista kuntoutujalle nimetään työpaikalta yhteyshenkilö, joka toimii kuntoutujan tukena työpaikalla. Yhteyshenkilö tukee kuntoutujaa päivittäin työn tekemisessä, työtavoitteissa onnistumisessa ja yhteistyön sujumisessa, varsinkin jos työhönvalmentaja ei päivittäin osallistu kuntoutujan tukemiseen työpaikalla.

Ennen työskentelyn aloittamista työhönvalmentajat selvittävät mahdollisia tukitoimia kuntoutujan työskentelyn onnistumiseksi. Lisäksi he sopivat kuntoutujan kanssa käytännöistä ja työnjaoista silloin, kun työpaikan edustajan kanssa otetaan puheeksi kuntoutuksen jatkaminen tai kuntoutujan mahdollisuus työllistyä työpaikkaan.

Ennen työskentelyn aloittamista työpaikalla pidetään **aloituskeskustelu**, johon osallistuvat ainakin kuntoutuja, työpaikan edustaja ja työpari tai omaohjaaja. Aloituskeskustelussa sovitaan työhönvalmentajien tarjoama tuen laatu ja määrä työskentelyn aikana ja kuinka se kohdennetaan työpaikan henkilöstöön tutustumisessa, työhön perehdytyksessä, työn tekemisessä, työyhteisön kanssa toimimisessa ja ammatillisen kehittymisen arvioinnissa. Työhönvalmentajat sovittavat tarjoamansa tuen yhteen kuntoutujan sekä työpaikan ja työyhteisön tarpeiden, odotusten ja resurssien kanssa.

Jos kuntoutuja käy omasta toiveestaan aloituskeskustelun työpaikan edustajan kanssa ilman työhönvalmentajien läsnäoloa, omaohjaaja varmistaa, että kuntoutuja osaa välittää työpaikan edustajalle tietoa kuntoutuksen toteuttamisesta sekä omaohjaajan yhteystiedot. Lisäksi omaohjaaja varmistaa, että kuntoutujalla ja työpaikan edustajalla on tiedossa kuntoutuksen tavoite, jotta työpaikalla voidaan toteuttaa suunnitelman mukaista kuntoutusta.

Työkokeilussa ainakin toinen työhönvalmentajista käy työpaikalla

- 1 viikolla viimeistään kolmantena päivänä työkokeilun aloittamisesta
- 1. viikon jälkeen 2 kertaa viikossa ja tarvittaessa useammin
- viimeisellä viikolla 1–3 päivää ennen työssä tukemisen ja tuen asteittaisen vähentämisen päättymistä.

Työhönvalmennuksessa ainakin toinen työhönvalmentajista käy työpaikalla

- 1 viikolla viimeistään kolmantena päivänä työhönvalmennuksen aloittamisesta
- 1. kuukauden ajan 2 kertaa viikossa ja tarvittaessa useammin
- 1. kuukauden jälkeen kerran viikossa ja tarvittaessa useammin
- viimeisellä viikolla 1–3 päivää ennen työssä tukemisen ja tuen asteittaisen vähentämisen päättymistä.

Työpari tai omaohjaaja käy työpaikalla aina vähintään ensimmäisellä ja viimeisellä viikolla. Kuntoutujan ja työnantajan tarpeen mukaan työhönvalmentajat voivat korvata **osan** muista työpaikalla käynneistä ottamalla kuntoutujaan ja työnantajaan yhteyttä puhelimitse tai sähköpostitse. Työhönvalmentaja voi tavata kuntoutujaa ja työnantajaa myös muissa tiloissa, jos työpaikalla käynti ei ole esimerkiksi maantieteellisten kulkuetäisyyksien kannalta järkevää eikä kuntoutuja tai työpaikan edustaja koe käyntiä tarpeelliseksi. Jos poikkeustilanteissa kuntoutuja ja työpaikan edustaja toimivat perustellusta syystä työssä tukemisen vaiheessa itsenäisesti, eikä työhönvalmentajien säännölliselle läsnäololle työpaikalla ole tarvetta, sovitaan tapa, kuinka työhönvalmentaja on yhteydessä kuntoutujaan ja työpaikan edustajaan.

Työhönvalmentajat ja kuntoutuja selvittävät työpaikan edustajalta mahdollisuutta mukauttaa kuntoutujalle suunniteltuja työtehtäviä. Tässä otetaan huomioon muun muassa kuntoutujan

työ- ja toimintakyky, voimavarat, työn tuottavuuden odotukset, työpaikan tiedon ja tuen tarpeet sekä työpaikan mahdollisuudet mukauttaa työtehtävää. Työhönvalmentaja tarjoaa työpaikan edustajalle tietoa kuntoutujan työllistymisen yhteydessä käytössä olevista taloudellisista etuuksista. Lisäksi hän sopii kuntoutujan ja työpaikan edustajan kanssa, miten he seuraavat ja arvioivat työpaikalla kuntoutumisen etenemistä ja tavoitteiden saavuttamista.

Työhönvalmentajat varaavat riittävästi aikaa kuntoutujan työssä tukemiselle. Tämän suunnittelussa he ottavat huomioon esimerkiksi sen, että kuntoutuja voi omaksua uuden roolinsa työntekijänä, työskennellä työpaikalla ammattitaitovaatimusten mukaisesti, kehittyä ammatillisesti ja saavuttaa kuntoutukselle asetetut tavoitteet. Työhönvalmentajat tukevat kuntoutujaa tunnistamaan tilanteet, joissa hän tarvitsee työssä onnistuakseen esimerkiksi työpaikan perehdyttäjän, esimiehen tai työyhteisön tukea työpaikalta. Lisäksi työhönvalmentajat kannustavat kuntoutujaa toimimaan vuorovaikutuksessa työpaikan henkilöstön kanssa, esimerkiksi taukojen ja työpaikan henkilöstötapahtumien aikana. Työhönvalmentajat tukevat kuntoutujan osallisuutta työajan ulkopuolella tapahtuvaan työyhteisön toimintaan ja varmistavat säännöllisesti kuntoutujalta ja työpaikan toimijoilta, että tarjotun tuen määrä ja sen antamistapa ovat kuntoutujalle ja työpaikalle riittäviä, hyödyllisiä ja tehokkaita ja että ne soveltuvat työpaikan kulttuuriin.

Kuntoutuja voi vaihtaa ulkopuolista työpaikkaa perustellusta syystä, jos esimerkiksi kuntoutuksen aikana ilmenee, ettei ala tai työpaikka sovellu kuntoutujalle. Tällöin omaohjaaja selvittää tilannetta ja auttaa etsimään kuntoutujalle tarvittaessa mahdollisimman pian uuden sopivamman työpaikan. Näissä tilanteissa kuntoutusta voidaan jaksottaa.

Jos kuntoutujalla ilmenee työssä tukemisessa tai kuntoutuksen aikana terveydenhuollon ammattilaisen arviointia tai kannanottoa vaativa tilanne, kuntoutuja ja työhönvalmentajat tekevät verkostotyötä ensisijaisesti kuntoutujan hoitotahon ja kuntoutujalle entuudestaan tuttujen terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa. Jos kuntoutuja on palkka- tai ansiotyösuhteessa ja työterveyshuollon palvelut ovat kuntoutujan käytettävissä, työhönvalmentaja tukee kuntoutujaa muodostamaan yhteistyösuhteen ensi sijassa työterveyshuoltoon.

Omaohjaaja, kuntoutuja, työpaikan edustaja ja mahdolliset muut tarpeelliseksi katsotut toimijat pitävät kuntoutujan työpaikalla työskentelyn aikana säännöllisesti **arviointikeskusteluja**. Näiden tavoitteena on arvioida kuntoutumisen edistymistä, työskentelyn sujumista työpaikalla ja kuntoutukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Arviointikeskusteluissa päivitetään mahdollisesti muuttuneet odotukset ja tarpeet työhönvalmentajan tarjoamalle tuelle. Lisäksi niissä käydään läpi kuntoutujan ammatillisia vahvuuksia ja mahdollisia kehittämistarpeita, työpaikan tarjoamia ammatillisen kehittymisen mahdollisuuksia, kuntoutujan työpanoksen merkitystä, yhteistyön hyötyjä sekä onnistumisia työpaikalla.

Omaohjaaja sopii etukäteen kuntoutujan ja työpaikan edustajan kanssa, miten usein, millä tavalla ja missä arviointikeskusteluja on tarpeen käydä. Arviointikeskustelu käydään aina vähintään ennen kuin kuntoutuja lopettaa työskentelyn työpaikalla, vaihtaa perustellusta syystä työpaikkaa ja ennen kuin työhönvalmennukselle haetaan jatkopäätöstä Kelasta. Omaohjaaja perustelee Kelalle kuntoutuksen jatkamisen tarpeen ja toimittaa jatkohakemuksen Kelaan viimeistään 2 viikkoa ennen voimassa olevan kuntoutuspäätöksen päättymistä. Jatkohakemuksen kaavake (KU 140) tulee Kelan palveluntuottajien nettisivuille osoitteeseen www.kela.fi/kuntoutuspalvelut. Kuntoutuja ja omaohjaaja kirjaavat arviointikeskusteluissa sovitut asiat työllistymiseen tähtäävään ammatilliseen suunnitelmaan.

Tuen asteittaisessa vähentämisessä työhönvalmentajat vahvistavat kuntoutujan itsenäistä työskentelyotetta ja vähentävät kuntoutujalle, työpaikalle ja työyhteisölle tarjoamaansa tukea niin, että työhönvalmentajien tukea ei työpaikalla enää tarvita. Työhönvalmentajat käyttävät kuntoutujan ja työpaikan tarpeen mukaan osan työssä tukemisen kuntoutuspäivistä tuen as-

teittäiseen vähentämiseen. Työhönvalmentaja sopii tuen asteittaiseen vähentämiseen käytettävän ajan etukäteen kuntoutujan ja työpaikan edustajan kanssa.

Ryhmämuotoista toimintaa käytetään esimerkiksi

- keskusteltaessa työnantajan ja työntekijän vastuista
- työllistymisen yhteydessä käytössä olevista työllistymisen tukikeinoista ja taloudellisista etuuksista.

6.6 Kuntoutuksen päättäminen

Kuntoutuja, omaohjaaja ja työpaikan edustaja sopivat milloin on aika päättää kuntoutus. Kuntoutuksen päättäminen toteutetaan kuntoutuksen lopussa työssä tukemisen ja tuen asteittaisen vähentämisen jälkeen. Kuntoutus päätetään kun kuntoutusta ei ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa, kuntoutuja on saavuttanut asettamansa kuntoutustavoitteet, kuntoutuja ja työhönvalmentajat eivät ole löytäneet ulkopuolista työpaikkaa kuntoutujalle tai kuntoutuksen kokonaiskesto tulee täyteen.

Kuntoutuksen päättämistä varten omaohjaaja kokoaa yhteen keskeiset havainnot ja johtopäätökset kuntoutuksen ajalta. Hän haastattelee työpaikan edustajaa ja tarpeen mukaan muita verkostotyöhön osallistuneita, jos nämä eivät osallistu päätöskeskusteluun.

Päätöskeskusteluun osallistuvat vähintään kuntoutuja ja omaohjaaja. Päätöskeskustelussa arvioidaan kuntoutustavoitteiden saavuttaminen, kuntoutuksen hyödyllisyys, kuntoutujan ammatillinen kehittyminen kuntoutuksen aikana sekä työhönvalmentajien tuen kohdentuminen ja sen tarkoituksenmukaisuus, myös työnantajan näkökulmasta. Päätöskeskustelussa sovi-taan seurannan ajankohdista. Lisäksi kuntoutuja laatii omaohjaajan tukemana tavoitteet vähintään seurantaan asti tukemaan omaa työssä pysymistä tai työhön pääsemistä. Päätöskeskustelussa omaohjaaja selvittää kuntoutujalta tämän tarvitseman tuen asetettujen tavoitteiden toteuttamiseen ja nimeää tavoitteiden toteuttamisen kannalta tarpeelliset henkilöt. Omaohjaaja ja kuntoutuja käyvät läpi työllistymiseen tähtäävään ammatilliseen suunnitelmaan ja kuntoutuspalautteeseen kirjattavia asioita.

Omaohjaaja havainnollistaa kuntoutujalle kuntoutuksen työvaiheita läpi käymällä työllistymiseen tähtäävään ammatilliseen suunnitelman täydentymisen ja tapahtumien kulun kuntoutuksen aikana. Omaohjaaja ja kuntoutuja kiinnittävät erityistä huomiota ratkaisujen löytymiseen mahdollisesti haastavissa tilanteissa, kuntoutujan omalle panokselle kuntoutusprosessin aikana sekä kuntoutujan ja työpaikan antamalle työhönvalmentajien tuen merkitykselle.

Jos poikkeustapauksissa vasta työkokeilun päättämisessä ilmenee, että kuntoutujalla on tarve jatkaa työhönvalmennusta, toteutetaan kuntoutuksen päättäminen uudestaan työhönvalmennuksen lopussa. palveluntuottaja perustelee tämän Kelalle kuntoutuspalautteessa.

Ryhmämuotoista toimintaa käytetään esimerkiksi, kun käydään läpi

- kuntoutujien kanssa työhönvalmentajien tarjoaman tuen merkitystä kuntoutumiselle
- kuntoutujan työssä pysymistä tai työhön pääsemistä tukevia asioita.

Päätöskeskustelun jälkeen omaohjaaja laatii kuntoutuspalautteen ja lähettää sen 2 viikon kuluessa kuntoutuksen päättämisestä kuntoutujalle sekä Kelaan. Kuntoutujan toiveesta kuntoutuspalaute lähetetään lisäksi esimerkiksi hoitavalle taholle tai verkostotyössä mukana olleille.

Kuntoutuspalautteessa kuvataan

- kuntoutuksen toteutus, kuntoutuksen aikana ilmenneet tilanteet ja perustelut toiminnalle, esimerkiksi: miksi kuntoutus alkoi suunniteltua myöhemmin, miksi kuntoutus keskeytyi, mihin kuntoutuja ohjataan kuntoutuksen keskeytymisen jälkeen, miksi kuntoutuksessa käytettiin tavanomaista enemmän kuntoutuksen suunnittelua, taitojen ja työn vaihtoehtojen kartoitusta, työn etsintää, kuntoutuksen päättämistä tai seuranta, miksi työssä tukemista toteutettiin palveluntuottajan työkokeiluiloissa, miksi työpaikkaa vaihdettiin, miksi kuntoutuspäivissä käytettiin joustoa, miksi kuntoutusta jaksotettiin, miksi rakenteen ja sen etenemisen prosessin sisältöjä jätettiin toteuttamatta, miksi kuntoutukselle haettiin jatkoa
- kuntoutuksen hyödyllisyys, kuntoutustavoitteiden saavuttaminen ja kuntoutujan ammatillinen kehittyminen
- kuntoutuksen aikana tehty verkostotyö
- mahdolliset kuntoutuksessa käytetyt vapaaehtoiset mittaus- ja arviointimenetelmät ja niiden tulokset.

Kuntoutuspalautteessa kuvataan edellä mainitut asiat kuntoutujan ja työhönvalmentajan sekä tarpeen mukaan myös työpaikan näkökulmasta. Kuntoutuspalautteeseen liitetään uusin versio työllistymiseen tähtäävästä ammatillisesta suunnitelmasta, jota omaohjaaja ja kuntoutuja ovat tarkistaneet, arvioineet ja päivittäneet säännöllisesti kuntoutuksen ajan.

Työllistymiseen tähtäävässä ammatillisessa suunnitelmassa kuvataan

- kuntoutuksen tavoitteet
- kuntoutujan ja työhönvalmentajien toiminta kuntoutustavoitteiden saavuttamiseksi ja heidän vastuunjako työskentelyssä (mm. itsenäisesti toteutettavien kuntoutuspäivien sisältö ja seuranta, alueellisiin työpaikkoihin tutustuminen, työnantajille tehtävät yhteydenotot, työhakemusten lähettäminen, palveluntuottajan työkokeiluiloissa käytetty aika ulkopuolisen työpaikan etsimiseen)
- kuntoutujan ja työnantajan tuentarpeet työhönvalmentajilta asetettujen kuntoutustavoitteiden saavuttamiseksi
- kuntoutuksen aikataulu, ajankohdat kuntoutuksen edistymisen tarkastelulle ja arviointikeskusteluissa sovitut toimet
- päätöskeskustelussa kuntoutujan asettamat tavoitteet seurantaan ja tavoitteiden toteuttamisen kannalta tarpeellisten yhteysenkilöiden tiedot
- seurannan suunniteltu toteutustapa, sisältö ja aikataulu.

Työllistymiseen tähtäävään ammatilliseen suunnitelmaan liitetään kuntoutujan Omat tavoitteeni –lomake.

6.7 Seuranta

Seurannat toteutetaan kuntoutuksen päättämisen jälkeen kuntoutuksen lopussa. Seurannassa kuntoutuja ja työparista ainakin omaohjaaja arvioivat päätösvaiheessa kuntoutukselle asetettujen tavoitteiden täyttymisen.

Omaohjaaja tukee kuntoutujaa asettamaan tavoitteet ensimmäisessä seurannassa vähintään seuraavien 3 kuukauden ajalle ja toisessa seurannassa vähintään seuraavien 6 kuukauden ajalle. Tavoitteiden asettamisessa otetaan huomioon kuntoutujan tarvitsema tuki työssä pysymiseen tai työhön pääsemiseen. Omaohjaaja sopii kuntoutujan kanssa, kuka tai mikä taho tukee kuntoutujan tavoitteiden täyttymistä viimeisen seurannan jälkeen, kun yhteistyö palveluntuottajan kanssa päättyy.

Jos poikkeustapauksissa vasta työkokeilun ensimmäisessä tai toisessa seurannassa ilmenee, että kuntoutujalla on tarve jatkaa työhönvalmennusta, toteutetaan seurannat uudestaan työhönvalmennuksen lopussa. Palveluntuottaja perustelee tämän Kelalle kuntoutuspalautteessa.

Palveluntuottaja laatii ensimmäisen ja toisen seurannan jälkeen lyhyen kuntoutuspalautteen ja toimittaa sen kuntoutujalle ja Kelaan. Kuntoutujan toiveesta kuntoutuspalautte lähetetään lisäksi esimerkiksi hoitavalle taholle tai verkostotyössä mukana olleille.

Lyhyessä kuntoutuspalautteessa kuvataan

- kuntoutujan ajankohtainen tilanne ja tarvittava tuki työssä pysymiseksi tai työhön pääsemiseksi
- kuntoutuksen jälkeen tavoitteiden toteutumista seuraavien henkilöiden yhteyshenkilöt
- kuntoutuksen toteutukseen osallistuneiden arvio kuntoutuksesta ja sen vaikuttavuudesta.

Lyhyeen kuntoutuspalautteeseen liitetään kuntoutujan ja omaohjaajan päivittämä työllistymiseen tähtäävä ammatillinen suunnitelma.

6.8 Kuntoutuksen menetelmät

Itsenäisesti toteutettavat kuntoutuspäivät

Itsenäisesti toteutettavia kuntoutuspäiviä voi olla kuntoutujan tarpeen mukaan vain työhönvalmennuksen ensimmäisessä kuntoutuspäätöksessä ja niitä on enintään 10 kuntoutuspäivää. Itsenäisesti toteutettavat kuntoutuspäivät tukevat kuntoutujaa toimimaan itsenäisesti työllistymisen ja työnhakuvalmiuksien edistämiseksi. Omaohjaaja ja kuntoutuja kirjaavat työllistymiseen tähtäävään ammatilliseen suunnitelmaan etukäteen itsenäisesti toteutettavien kuntoutuspäivien suunnitellun toteutuksen sisällön ja seurannan.

Itsenäisesti toteutettavia kuntoutuspäiviä käytetään silloin, jos menetelmä soveltuu kuntoutujalle ja se edistää kuntoutuksen tavoitteiden saavuttamista. Omaohjaajana toimiva työhönvalmentaja keskustelee menetelmän käyttöön ottamisesta kuntoutujan kanssa etukäteen ja varmistaa sen soveltuvuuden yksilöllisesti kuntoutujan tilanteessa. Jos kuntoutujalle ei sovi itsenäinen työskentely, menetelmää ei käytetä kuntoutuksessa.

Omaohjaaja on itsenäisesti toteutettavien kuntoutuspäivien aikana kuntoutujan tavoitettavissa sähköpostitse tai puhelimitse. Omaohjaaja ottaa kuntoutujaan yhteyttä vähintään kerran jokaisena kuntoutujan itsenäisesti toteuttamana kuntoutuspäivänä ja keskustelee kuntoutujan tekemistä tehtävistä.

Itsenäisesti toteutettavien kuntoutuspäivien aikana kuntoutuja esimerkiksi

- laatii työhakemuksia ja harjoittelee työnhakemista
- haastattelee työpaikan henkilöstöä ja selvittää tietoja avoimista työpaikoista
- selvittää työssä tarvittavia apuvälineitä
- perehtyy työllistymisen tukikeinoihin ja asioi TE-toimistossa.

Jos kuntoutuja toteuttaa kuntoutuspäiviä itsenäisesti, samaan aikaan työhönvalmentajatyöpari tekee tarpeellista verkostotyötä ja etsii kuntoutujan tukena kokeilu-, harjoittelu-, palkka- tai ansiotyöpaikkaa ulkopuolisilta työpaikoilta.

Kuntoutuspäiväkirja

Kuntoutuspäiväkirja on kuntoutuksessa motivoinnin, jatkuvan seurannan, arvioinnin ja toiminnan laadun varmistamisen väline. Kuntoutuspäiväkirjan avulla kuntoutuja havainnollistaa kuntoutumis- ja työllistymisprosessinsa edistymisestä ja tavoitteidensa saavuttamista.

Omaohjaaja ja kuntoutuja keskustelevat kuntoutuspäiväkirjan käyttöönotosta, sen sisällöstä ja sen tuottamasta arvosta kuntoutumiselle ja valmennukselle. Lisäksi he keskustelevat säännöllisesti kuntoutujan kuntoutuspäiväkirjaan kirjaamista ajatuksista. Kuntoutujalle varataan kuntoutuspäivän aikana riittävästi aikaa kuntoutuksen etenemisen arvioimiseen, kuntoutuksessa opittujen asioiden kirjaamiseen ja oman työskentelyn kehittämiseen.

Omaohjaaja opastaa kuntoutujaa täyttämään kuntoutuspäiväkirjaa kuntoutujalle parhaiten soveltuvalla toteutustavalla. Kuntoutuspäiväkirjaa käytetään esimerkiksi työhön perehtymisessä, työn oppimisessa, taitojen arvioinnissa ja kehittämisessä, työkyvyn ja työn soveltuvuuden arvioinnissa, omien tavoitteiden laadinnassa tai tilanteessa, jossa tavoiteltua työpaikkaa ei yrityksistä huolimatta löydy.

Ryhmämuotoinen toiminta

Ryhmämuotoinen toiminta tukee kuntoutujien välisen keskustelun avulla kuntoutujaa kohtaamaan kuntoutumisprosessin eri vaiheissa eteen tulevia tilanteita. Ryhmä tarjoaa kuntoutujalle vertaistukea kuntoutustavoitteiden onnistumiseksi. Ryhmämuotoista toimintaa varten palveluntuottaja kokoaa sopivan ryhmän Kelan työllistymistä edistävän ammatillisen kuntoutuksen kuntoutujista. Sen koko on enintään 20 henkilöä

Työhönvalmentajatyöparista omaohjaaja varmistaa, että ryhmämuotoinen toiminta soveltuu kuntoutuksen menetelmänä kuntoutujalle. Ryhmämuotoista toimintaa käytetään, jos se tukee kuntoutujan yksilöllisiä tarpeita, tavoitteita ja kuntoutumista. Työhönvalmentajatyöpari ottaa ryhmämuotoisen toiminnan järjestämisessä huomioon kuntoutujan mahdolliset osallistumiseen liittyvät erityistarpeet, esimerkiksi jännittämisen, kommunikoinnin, ymmärtämisen ja apuvälineet.

Ryhmämuotoista toimintaa toteuttaa toinen työhönvalmentajista tai molemmat heistä. Työhönvalmentajatyöpari hyödyntää kuntoutujien tarpeen mukaan ryhmämuotoisen toiminnan toteutuksessa ulkopuolista vierailijaa esimerkiksi TE-toimistosta tai työnantajan edustajaa yrityksestä.

Verkostotyö

Verkostotyö yhdistää kuntoutujan kanssa toimivien tahojen asiantuntemuksen ja edistää siten kuntoutujan työllistymistä sekä tukee kuntoutujaa saavuttamaan kuntoutukselle asetetut tavoitteet. Verkostotyöllä kuntoutuja ja työhönvalmentajat varmistavat kuntoutusprosessin jatkuvuuden ja sovittujen toimenpiteiden toteutumisedellytykset myös kuntoutuksen jälkeen. Se mahdollistaa kuntoutujan suostumuksella työllistymisen kannalta tarpeellisten tietojen vaihdon ja auttaa hahmottamaan kuntoutujan tilanteen kokonaisvaltaisesti. Työhönvalmentajat varaavat kuntoutujan tarpeen mukaan riittävästi aikaa verkostotyölle.

Verkostotyö on esimerkiksi moniammatillisen asiantuntijuuden jakamista, konsultointia, tiedonvaihtoa, keskustelua hyödyllisistä toimista sekä asiantuntijan tarjoamaa neuvontaa ja ohjausta. Verkostotyötä tehdään esimerkiksi verkostoneuvotteluilla tai video- tai puhelinyhteydenotoilla palveluntuottajan tiloissa, työpaikassa, TE-toimistossa tai muussa tarkoitukseen soveltuvassa tilassa.

Työhönvalmentaja ja kuntoutuja tekevät verkostotyötä aina, kun kuntoutujan haasteiden ratkaisemisessa tarvitaan toisen ammattikunnan edustajan tarjoamaa tukea ja asiantuntemusta. Verkostotyötä tehdään erityisesti työnantajatahojen, TE-toimiston ja rekrytointiyriyten kanssa. Terveystuon tai muun tahon kanssa verkostotyötä tehdään puolestaan silloin, jos kuntoutujan terveydentilassa tai toimintakyvyssä tapahtuu merkittäviä muutoksia, jotka vaikeuttavat työllistymistä tai haittaavat kuntoutumista. Verkostotyön avulla kuntoutuja löytää oikean tahon, josta hän saa tarvitsemansa tuen esimerkiksi taloudenpidon ja toimeentulon asioissa, terveyden, liikunnan ja hyvinvoinnin kysymyksissä tai sosiaalisiin suhteisiin, arjenhallintaan tai vapaa-ajantoimintaan liittyvissä asioissa.

Työhönvalmentajatyöpari ja kuntoutuja tekevät kuntoutusprosessin ajan aktiivista verkostotyötä kuntoutuksen ja työllistymisen kannalta olennaisten tahojen kanssa esimerkiksi sosiaalitoimen, talous- ja velkaneuvojan, Etsivän nuorisotyön, mielenterveyspalveluiden, päihdepalveluiden, vammaisjärjestöjen, psykologin, psykiatrisen sairaanhoitajan, Kelan, TYP:in, Ohjaamon, oppilaitoksen, it-ohjaajan, opinto-ohjaajan, kuntoutujan lähiomaisen tai kuntoutujan tukihenkilön kanssa.

Välitehtävät

Välitehtävät tukevat kuntoutujaa saavuttamaan kuntoutukselle asetetut tavoitteet. Omaohjaaja ja kuntoutuja sopivat ja suunnittelevat yhdessä välitehtävien sisällön. Omaohjaaja ohjaa kuntoutujaa välitehtävien tekemisessä ja käy tehtävät läpi kuntoutujan kanssa.

Välitehtäviä käytetään kuntoutusta jaksotettaessa esimerkiksi, jos tavoiteltua ulkopuolista työpaikkaa ei löydy. Tällöin jaksotuksen aikaisena välitehtävänä on esimerkiksi kuntoutujan toteuttama monipuolinen työnhaku alueellisiin työpaikkoihin. Kuntoutujan tilanteen mukaan välitehtäviä voidaan käyttää myös muulloin kuntoutuksen aikana, esimerkiksi, jos kuntoutuspäivän pituus joustaa ja kuntoutuja haluaa työstää tehtäviä kotona omalla ajallaan. Omaohjaaja ohjaa kuntoutujaa kuntoutujan tarpeen mukaan kirjaamaan välitehtävän toteutuksen ja kokemukset kuntoutuspäiväkirjaan.

7 Arviointi ja mittaaminen

Työhönvalmentajatyöpari arvioi kuntoutuksen tuloksellisuuden käyttämällä päteviä, perusteltuja ja luotettavia mittaus- ja arviointimenetelmiä. Työhönvalmentajatyöpari arvioi, mitkä testit soveltuvat kuntoutujalle. Testaajalla ja arvioijalla on oltava hyvä kokemus ja koulutus kyseisen mittaus- tai arviointimenetelmän käyttöön ja tulkintaan. Testit ja mittaukset tehdään terveys- ja turvallisuus- sekä tarkoituksenmukaisuus- ja asiakaslähtöisyysnäkökohdat huomioon ottaen. Arviointi tehdään yhdessä kuntoutujan kanssa. Arvioinnissa ja mittaamisessa otetaan huomioon kuntoutujan toimintakyvyn keskeiset alueet ICF-luokituksen mukaisesti. Arvioinnissa otetaan huomioon myös kuntoutujan kokema toimintakyky ja oma arvio toimintakyvyn muutoksista.

Toimintakyvyn mittaustuloksia hyödynnetään kuntoutuksen suunnittelussa. Tämän vuoksi mittaukset tehdään ennen kuntoutuksen tavoitteen asettelua. Omaohjaaja käsittelee arviointi- ja mittaustulokset kuntoutujan kanssa kuntoutuksen aikana. Jos mittaustuloksissa ilmenee asioita, jotka edellyttävät verkostotyön asiantuntemusta, omaohjaaja ohjaa kuntoutujan tarkoituksenmukaiselle taholle. Kuntoutujan Omat- tavoitteeni lomake liitetään kuntoutuspalauteeseen. Tuloksellisuuden seurantaan varten palveluntuottaja toimittaa Kelaan tiedot pakollisista mittaus- ja arviointimenetelmien tuloksista.

Jos seuranta päivä toteutuu video- tai puhelinyhteydenotona, palveluntuottaja lähettää kuntoutujalle kyselyt postitse etukäteen täytettäväksi. Kuntoutuja palauttaa vastaukset palveluntuotta-

jalle postitse ennen seurantaa. Omaohjaaja ja kuntoutuja käsittelevät kyselyiden tulokset seurannan aikana.

Palveluntuottajan on hyvä sopia terveydenhuollon kanssa menettelytavoista, jos terveydenhuolto käyttää samoja arviointi- ja mittausmenetelmiä. Suositeltavia ja arvioituja mittareita on koottu TOIMIA-mittaripankkiin (www.toimia.fi).

Pakolliset mittaus- ja arviointimenetelmät

Kelalle toimitettavat tuloksellisuuden seurantatiedot

- Tavoitteet: GAS (Goal Attainment Scaling, Omat tavoitteeni –lomake, www.kela.fi/lomakkeet)
- Elämänlaatumittari: WHOQOL-BREF
- Työkykykysymykset: Kelan määrittämät kysymykset (www.kela.fi/lomakkeet > kuntoutus > ammatillinen kuntoutus > työkykykysymykset – tuloksellisuuden seurantatiedot Kelalle).

Mittausten ja kyselyjen toteuttaminen kuntoutuksessa

- GAS-menetelmällä asetetaan kuntoutuksen suunnittelussa yksilölliset ammatilliseen kuntoutukseen liittyvät tavoitteet, jotka arvioidaan päätösvaiheessa.
- Elämänlaatukysely WHOQOL-BREF tehdään kuntoutuksen suunnittelussa, kuntoutuksen päättämisesä sekä seurannan viimeisellä kerralla.
- Työkykykysymykset tehdään kuntoutuksen suunnittelussa, kuntoutuksen päättämisesä sekä seurannan viimeisellä kerralla. Kysymyksiin, jotka on osoitettu palveluntuottajan vastattavaksi, vastataan kuitenkin kuntoutuksen päättämisen yhteydessä.

Vapaaehtoiset mittaus- ja arviointimenetelmät

Palveluntuottaja käyttää kuntoutujan yksilöllisen tarpeen mukaan kuntoutuksen kohderyhmälle soveltuvia vapaaehtoisia mittaus- ja arviointimenetelmiä, jotka liittyvät esimerkiksi ammatinvalinnanohjaukseen, ammatilliseen kehittymiseen ja ammasteissa toimimiseen. Palveluntuottaja kirjaa käytetyt menetelmät ja niiden tulokset kuntoutuspalautteeseen.

8 Henkilöstö

Työpari

Kuntoutuksen toteuttaa työpari. Työparilla on kokonaisvastuu kuntoutuksen toteuttamisesta.

Työparin muodostaa 2 työntekijää, jotka ovat eri henkilöitä. Työparin jäsenet ovat

- työhönvalmentaja, joka on työfysioterapeutti tai toimintaterapeutti tai sairaanhoitaja tai psykologi tai sosionomi (AMK) tai sosiaalityöntekijä tai kuntoutuksen ohjaaja (AMK) tai yhteiskuntatieteiden maisteri, jossa pääaineena kuntoutustiede
- työhönvalmentaja, jolla on vähintään ammatillinen perustutkinto.

Toisen työhönvalmentajista palveluntuottaja nimeää kuntoutujan omaohjaajaksi.

Työparin molemmat jäsenet ovat tehneet viimeisten 10 vuoden aikana vähintään 1 500 tuntia työhönvalmennuksen, työhönkuntoutuksen ja työelämään ohjaamisen liittyvää työtä. Tuntia

laskelman pohjana on käytetty virallista vuosityöaika vuodelta 2014. Yleistyöaika on 38,25 tuntia/viikko. Vaadittu 1 500 tunnin työskentely vastaa noin 10 kuukauden täysipäiväistä työskentelyä. Tarkoitettu työkokemus on karttunut työhönvalmentajalle tämän työskennellessä työllistymistä edistävän ammatillisen kuntoutuksen kohderyhmän kanssa esimerkiksi ammatillisessa kuntoutuksessa, sosiaalisen kuntoutuksen tukipalveluissa, työllistymisen tukipalvelussa, työllisyys Hankkeessa, erityistyöllistämisen yksikössä, rekrytointiyrityksessä, julkisissa työnvälityspalveluissa, työterveyshuollossa, yhdistyksessä tai oppilaitoksessa.

Omaohjaajana toimivalla työhönvalmentajalla on vastattavanaan kerrallaan yhteensä enintään 20 kuntoutujaa ja näiden kuntoutusprosessit.

Työparin toisella jäsenellä, joka ei ole omaohjaaja, on vastattavanaan kerrallaan yhteensä enintään 40 kuntoutujaa ja näiden kuntoutusprosessit.

Omaohjaaja

Palveluntuottaja nimeää kuntoutuksen ajaksi työparista toisen jäsenen toimimaan kuntoutujan omaohjaajana. Omaohjaaja toimii koko kuntoutusprosessin ajan kuntoutujan yhteyshenkilönä ja seuraa kuntoutujan kuntoutumista, työllistymisen etenemistä ja yksilöllisten kuntoutustavoitteiden saavuttamista.

9 Kuntoutustilat

Kuntoutuksen aikana palveluntuottajalla on **yksikkö**, jossa on

- huone, jossa kuntoutujan kanssa käydään luottamuksellisia keskusteluja
- ryhmätyötila
- yleiset tilat
- tietokone ja internetyhteys.

Ruokailun järjestäminen

Palveluntuottajan tulee järjestää kuntoutujalle kuntoutuksen aikainen ruokailu. Ruokailu järjestetään vaihtoehtoisesti

- palveluntuottajan yksikössä
- palveluntuottajan järjestämässä erillisessä ruokailutilassa, joka sijaitsee enintään 500 metrin etäisyydellä palveluntuottajan yksiköstä.

Jos kuntoutuja ei voi liikkua edellä mainittuun palveluntuottajan järjestämään erilliseen ruokailutilaan, palveluntuottaja järjestää kuntoutujalle ruuan palveluntuottajan yksikköön.

Jos palveluntuottaja ei voi järjestää ruokailua palveluntuottajan työkokeiluiloissa tai ulkopuolisessa työpaikassa tapahtuvan kuntoutuksen aikana, palveluntuottaja antaa kuntoutujan käyttöön Kelan määrittämän ravinnon hinnan (ravinto avohoito). Palveluntuottaja antaa kuntoutujan käyttöön Kelan määrittelemän ravinnon hinnan (ravinto avohoito) niissä poikkeustapauksissa, joissa kuntoutuja noudattaa esimerkiksi erityistä dieettiä.

Majoitus

Palveluntuottaja järjestää palveluntuottajan yksikössä ja palveluntuottajan työkokeilutiloissa tapahtuvan kuntoutuksen aikana majoituksen ja täysihoidon niille kuntoutujille, joille päivittäinen kulkeminen kotoa ei ole tarkoituksenmukaista, esimerkiksi pitkien matkojen ja/tai hankalien kulkuyhteyksien vuoksi. Majoitus ja täysihoito voidaan järjestää edellä mainituilla perusteilla myös viikonloppuna.

Majoitus järjestetään joko palveluntuottajan omissa majoitustiloissa tai ulkopuolisissa tiloissa, esimerkiksi majoitusliikkeessä tai erillisessä huoneistossa. Majoitus järjestetään kahden hengen huoneissa, joissa on WC ja suihku.

Majoitus sijaitsee enintään 40 minuutin tai 40 kilometrin etäisyydellä

- palveluntuottajan yksiköstä, silloin kun kuntoutus tapahtuu palveluntuottajan yksikössä
- palveluntuottajan työkokeilutiloista, silloin kun kuntoutus tapahtuu palveluntuottajan työkokeilutiloissa.

Palveluntuottaja vastaa kuljetuskustannuksista ja järjestää kuntoutujalle kuljetuksen

- majoitustiloista palveluntuottajan yksikköön, silloin kun kuntoutus tapahtuu palveluntuottajan yksikössä
- palveluntuottajan työkokeilutiloihin, silloin kun kuntoutus tapahtuu palveluntuottajan työkokeilutiloissa.

Majoitusmahdollisuus ei koske kuntoutujia silloin, kun kuntoutus tapahtuu ulkopuolisissa työpaikoissa.

Päätöksenteko

	Ensimmäinen päätös	Jatkopäätös 1	Jatkopäätös 2
<p>Työkokeilu</p> <p>Enintään 60 päivää työkokeilua</p>	<p>Työkokeilu 60 päivää</p> <p>Kuntoutujalla tuen tarve työskennellessään työkokeilijana ulkopuolisessa työpaikassa ja mahdollisesti osan aikaa palveluntuottajan työkokeilutiloissa</p>		
<p>Työhönvalmennus</p> <p>Enintään 180 päivää työhönvalmennusta</p>	<p>Työhönvalmennus 60 päivää</p> <p>Kuntoutujalla tuen tarve työskennellessään työharjoittelijana tai palkka- tai ansiotyössä ulkopuolisessa työpaikassa</p>	<p>Työhönvalmennus 60 päivää</p> <p>Kuntoutujalla tuen tarve työskennellessään työharjoittelijana tai palkka- tai ansiotyössä ulkopuolisessa työpaikassa</p>	<p>Työhönvalmennus 60 päivää</p> <p>Kuntoutujalla tuen tarve työskennellessään palkka- tai ansiotyössä ulkopuolisessa työpaikassa</p>
<p>Työkokeilu ja työhönvalmennus</p> <p>60 päivää työkokeilua ja 60 päivää työhönvalmennusta sekä lisäksi enintään 120 päivää työhönvalmennusta</p>	<p>Työkokeilu 60 päivää</p> <p>Työhönvalmennus 60 päivää</p> <p>Kuntoutujalla tuen tarve työskennellessään työkokeilijana ulkopuolisessa työpaikassa ja mahdollisesti osan tai kokoajan palveluntuottajan työkokeilutiloissa JA Kuntoutujalla tuen tarve työskennellessään työharjoittelijana tai palkka- tai ansiotyössä ulkopuolisessa työpaikassa</p>	<p>Työhönvalmennus 60 päivää</p> <p>Kuntoutujalla tuen tarve työskennellessään työharjoittelijana tai palkka- tai ansiotyössä ulkopuolisessa työpaikassa</p>	<p>Työhönvalmennus 60 päivää</p> <p>Kuntoutujalla tuen tarve työskennellessään palkka- tai ansiotyössä ulkopuolisessa työpaikassa</p>